

STUDENTU SOCIĀLIE UN EKONOMISKIE DZĪVES APSTĀKĻI LATVIJĀ — 2022

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
FILOZOFIJAS UN
SOCIOĻĪJAS
INSTITŪTS

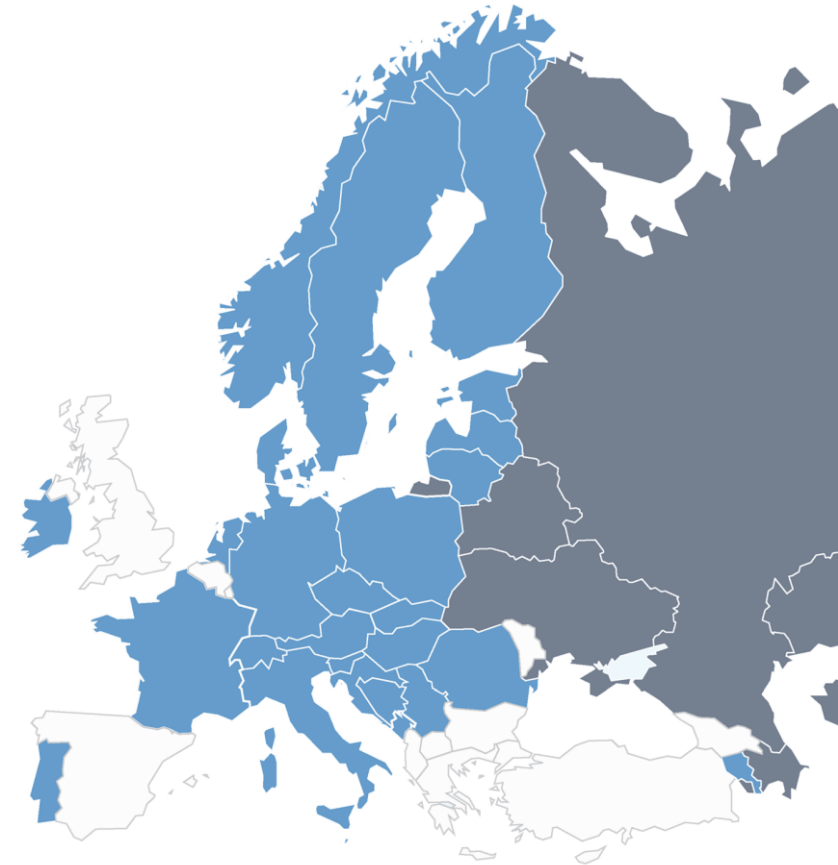

Izglītības un zinātnes
ministrija

eurostudent
★★★★★

Kas ir Eurostudent?

- Starptautisks salīdzinošs pētījums
- Latvijā tiek īstenots kopš 2003. gada
- Astotais posms 2021./2022. gadā — 30 valstīs
- Boloņas procesa daļa kā sociālā dimensija

Eurostudent pētījuma nozīmīgums: starptautiski

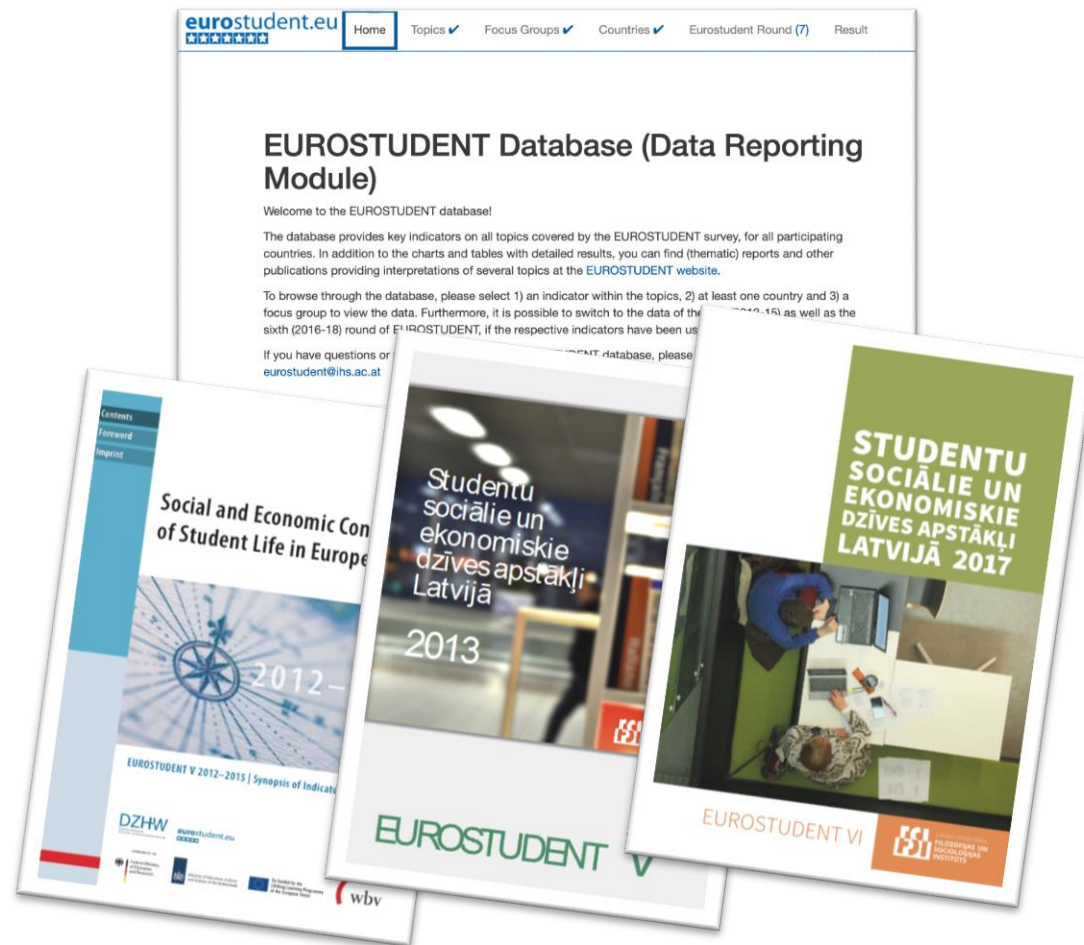
- *Eurostudent* izveidots un uzsākts 1994. gadā, lai veiktu ilgtermiņa Eiropas studentu sociālo un ekonomisko dzīves apstākļu regulāru izvērtējumu, dodot iespēju salīdzināt dažādu Eiropas valstu progresu
- *Eurostudent* ir atbilde Eiropas Savienības Padomes aicinājumam dalībvalstīm izpētīt, kā:
 - «finansējuma un studentu finansiālā atbalsta sistēma ietekmē nelabvēlīgā situācijā esošu un maz pārstāvētu grupu dalību augstākajā izglītībā, un izanalizēt, kā finansiāls atbalsts var tikt vislabāk izmantots, lai uzlabotu piekļuvi, dalības un absolvēšanas rādītājus»
- Bukarestes augstākās izglītības ministru konferencē pieņemts Komunikē (2012), kas nosaka, ka *Eurostudent* tīkls, Eurostat un Eurydice ir nominēti veikt Boloņas procesa reformu ieviešanas monitoringu

Eurostudent pētījuma nozīmīgums Latvijai

- Studentu viedokļu izzināšana ir svarīga, lai novērtētu esošo augstākās izglītības politiku un veidotu tādu augstākās izglītības stratēģiju, kas vērsta uz efektīvāku un atbildīgāku studiju procesu
- Latvijā pētījums uzsākts 2003. gadā, lai veiktu ilgtermiņa Latvijas studentu sociālo un ekonomisko dzīves apstākļu izvērtējumu
- Dod iespēju salīdzināt Latvijas atsevišķu augstākās izglītības politikas aspektu progresu, kā arī nodrošina Latvijas progresa starptautisku salīdzinājumu

Rezultāti

- Brīvpieejas starptautiska datubāze
- Ziņojumi
 - Starptautisks galveno indikatoru pārskats
 - Nacionāls ziņojums
- Lietotāji
 - AI politikas veidotāji
 - All vadība
 - Studentu NVO
 - Pētnieki
 - Studenti

Pētījuma rezultātu izmantošanas nepieciešamība un iespējas

- Eiropas Padome, Eiropas Komisija — mērķa izpilde par Eiropas vienotu augstākās izglītības telpu
- Boloņas procesa monitorings — kā tiek īstenota Boloņas procesa sociālā dimensija, analizējot studentu dzīves un studiju apstākļu kvalitātes atbilstību
- Valsts augstākās izglītības politikas veidotāji un — studējošo sociālo un ekonomisko apstākļu dinamika un monitorings, jauno uzaicinājumu identificēšana un problēmu risināšanas nepieciešamība

Pētījuma rezultātu izmantošanas nepieciešamība un iespējas

- Augstākās izglītības iestādes — studentu apmierinātība ar augstākās izglītības ieguves aspektiem, studiju kvalitāti, mobilitātes vērtējums, un citi
- Studentu padomes, studentu organizācijas — darbā par studentu sociālo un ekonomisko apstākļu uzlabošanu
- Sociālo zinātņu un citu jomu studenti — analizējot pētījumu datus (katra posma nacionālos datus, kā arī dinamikā par visiem posmiem, kuros valsts ir piedalījusies)

Sekojet EUROSTUDENT

- Galvenā vietne: <https://www.eurostudent.eu>
 - T.sk. anonimizēti dalībvalstu aptauju datu faili sekundārai analīzei
- Indikatoru datubāze: <https://database.eurostudent.eu/drm/>
- Twitter: [@EUROSTUDENTtw](https://twitter.com/EUROSTUDENTtw)

Eurostudent VIII Latvijā

- Tiešsaistes aptauja, pašreizpilde
- Aptaujas raksturojums
 - 52 valsts un juridisko personu dibinātās augstākās izglītības iestādēs Latvijā
 - 2022. gada marts–jūnijs
 - Studējošo rekrutācijai izmantota katras augstākās izglītības iestādes rīcībā esošā studentu e-pastu datu bāze
- Mērķa grupa: visi pilna un nepilna laika studējošie Latvijā
- Mērķa izlase n=2000
- Kopējais izlases apjoms (respondentu skaits n=5264)
- Analīzei saglabāto un izmantoto gadījumu skaits n=2646 (pirms svarošanas)

Aptaujas instrumentārijs

• Tematiskie bloki

- Studējošo izcelsme (vecāku ģimene)
- Pāreja uz augstāko izglītību
- Nodarbinātība studiju laikā
- Laika budžets
- Studentu materiālais stāvoklis (ienākumi un izdevumi)
- Studiju procesa novērtējums
- Starptautiskā mobilitāte
- Studējošo dzīves apstākļi un veselība

• Tematiskie jautājumu moduļi

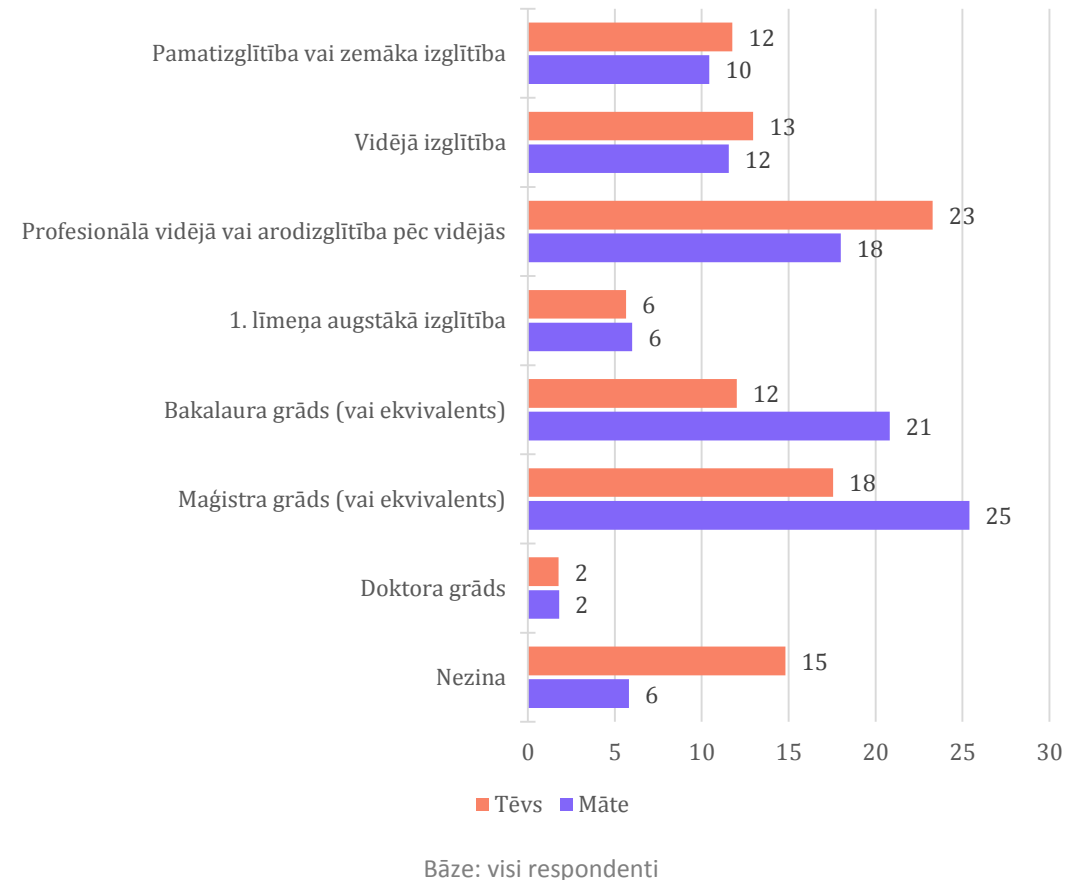
- Mentālā veselība un studentu labklājība
- Diskriminācijas pieredze
- Digitalizācija mācīšanas, studiju procesā un studējošo dzīvē
- Covid-19 pandēmijas ietekme

Respondentu izcelsme un raksturojums

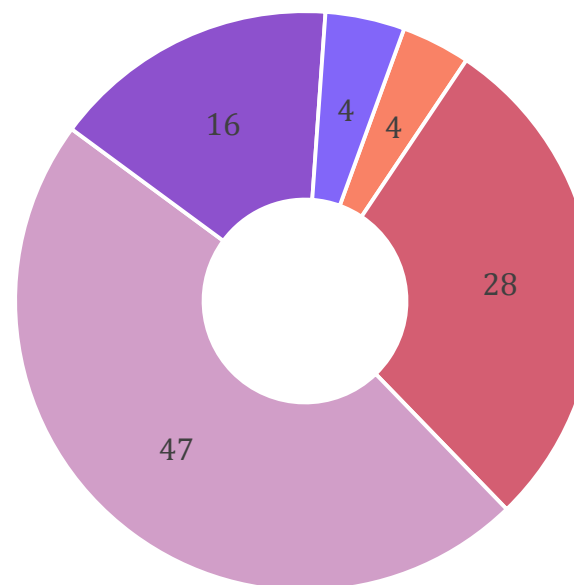
Vecāku izglītības līmenis

- Vecāku izglītības saistība ar respondenta izglītības ceļa izvēli
- Vairāk nekā pusei studentu (62%) vismaz vienam no vecākiem ir augstākā izglītība
- Augstākās izglītības iestāžu studentu vecākiem ir augstāks formālās izglītības līmenis nekā populācijā kopumā.

Vecāku ģimenes labklājības vērtējums

- Jo augstāks vecāku izglītības līmenis, jo augstāk viņu bērni — studenti vērtē ģimenes turīgumu
- Pastāv korelācija starp vecāku ģimenes pārticības līmeņa un pašu studentu labklājības līmeņa subjektīvo novērtējumu: studējošie no trūcīgākām/mazturīgām ģimenēm biežāk norāda saskaras ar finansiālām grūtībām

- Ļoti turīgi / pārtikuši
- Zināmā mērā turīgi / pārtikuši
- Vidēji
- Ne pārāk turīgi / pārtikuši
- Nemaz nav turīgi / pārtikuši

Bāze: visi respondenti

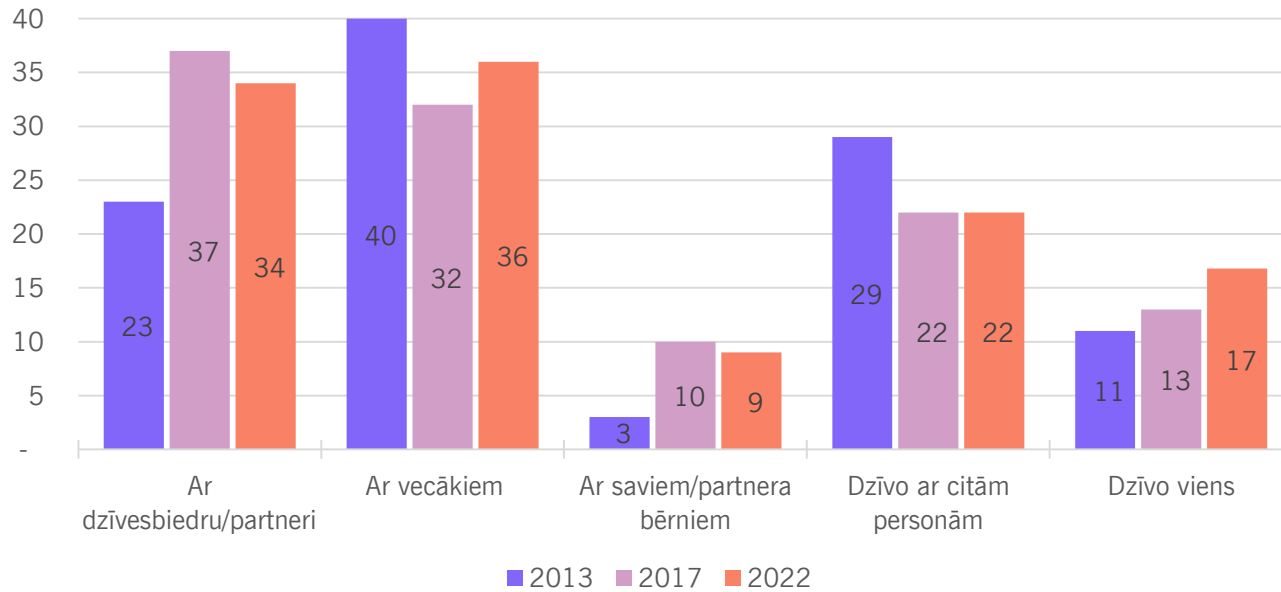
Mājoklis

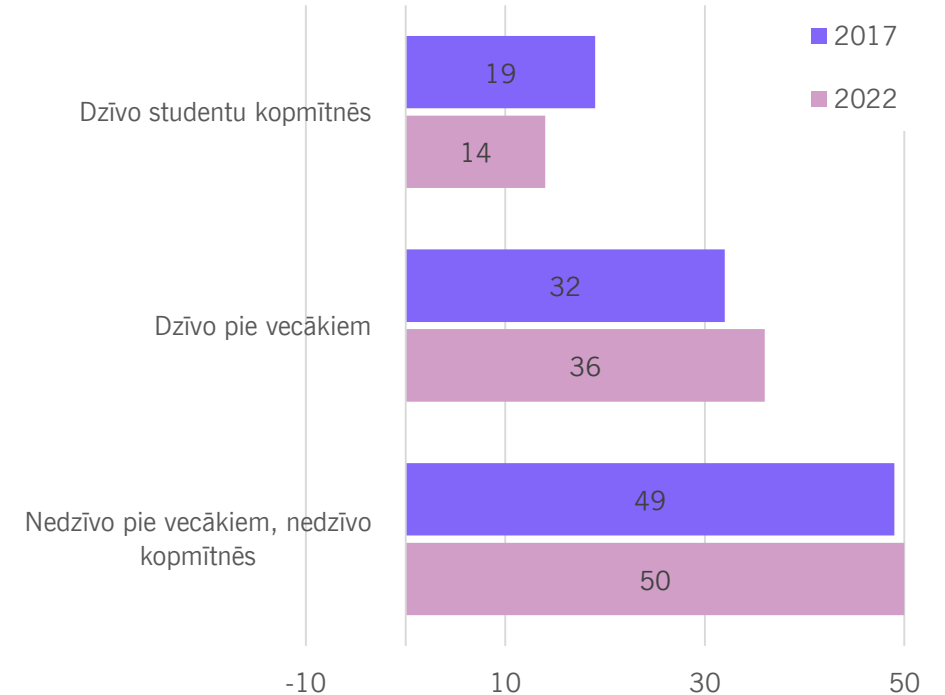
Galvenās atziņas

- Samazinājusies kopmītnēs dzīvojošo studentu proporcija
 - (26% -> 14 %)
- Pieaudzis to studentu īpatsvars, kuri dzīvo vieni paši
 - (11% -> 17%)
- Mazinājusies to studentu daļa, kas dzīvo pie vecākiem
 - (40% -> 30% ->36%)
- Kopumā pieaug to studentu daļa, kas dzīvo kopā ar partneri
 - (23% ->37%->34%)

Ar ko dzīvo kopā studiju laikā

Bāze: PL studējošie

Bāze: PL studējošie

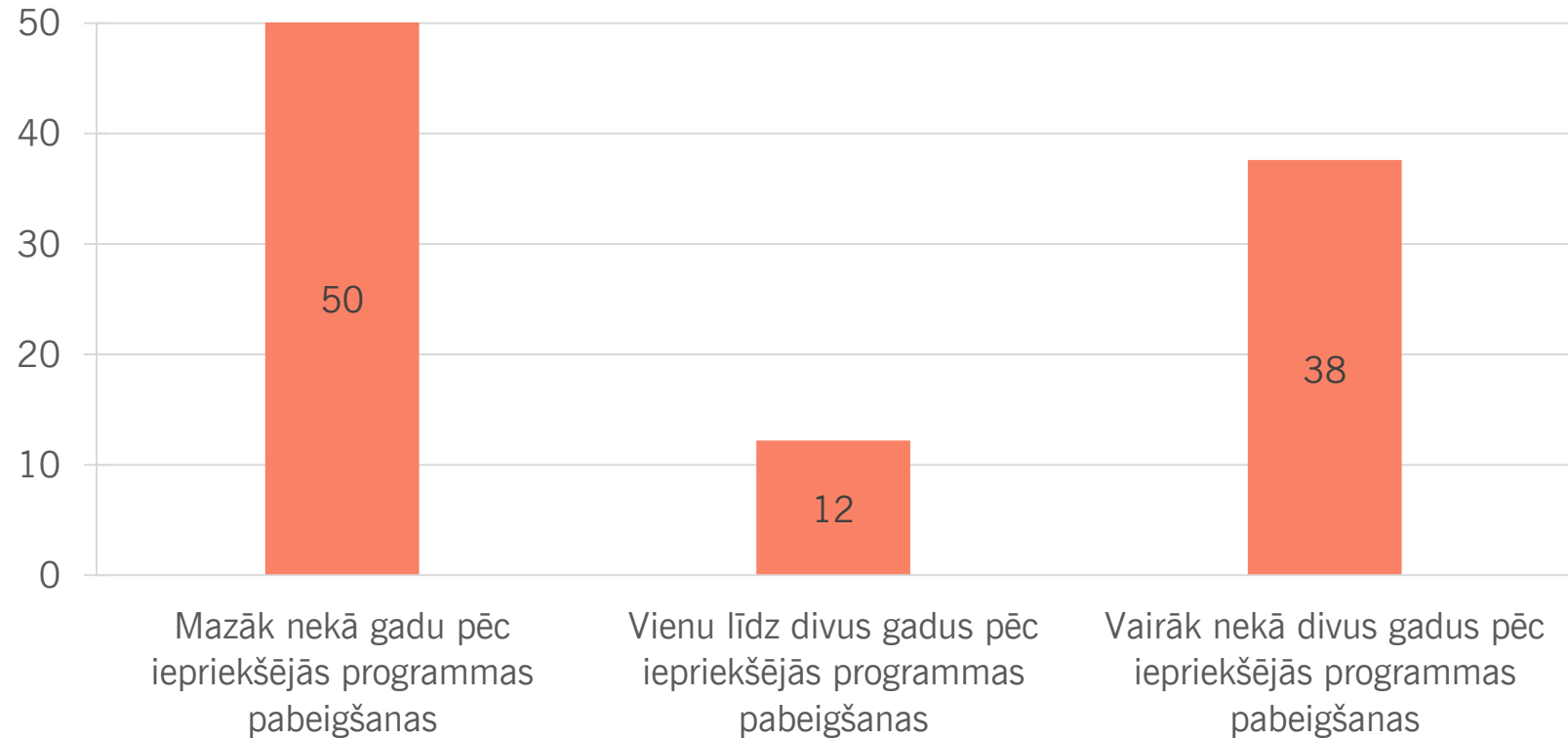
Pāreja uz augstāko izglītību

Augstākās izglītības uzsākšana

- **Tiešais** — iestāšanās augstskolā ne vairāk kā divu gadu laikā pēc skolas pabeigšanas un
- **Atliktais** (novēlotais) — kad iestāšanās augstskolā notiek pēc ilgāka perioda.
- Tiešais pārejas veids raksturo 78% no studējošo kopuma, bet 22% studentu bijis pārtraukums
- Pārtraukums starp vidējās izglītības iegūšanu un studiju uzsākšanu augstākajā izglītībā 2009. gadā bija 13%, 2013. gadā — 14% studējošo, 2017. gadā — 15%
- Vairākums studentu (92%) mācās bez studiju pārtraukumiem

Studiju pārtraukumi pārejā no bakalaura uz maģistra programmu

Bāze: visi respondenti

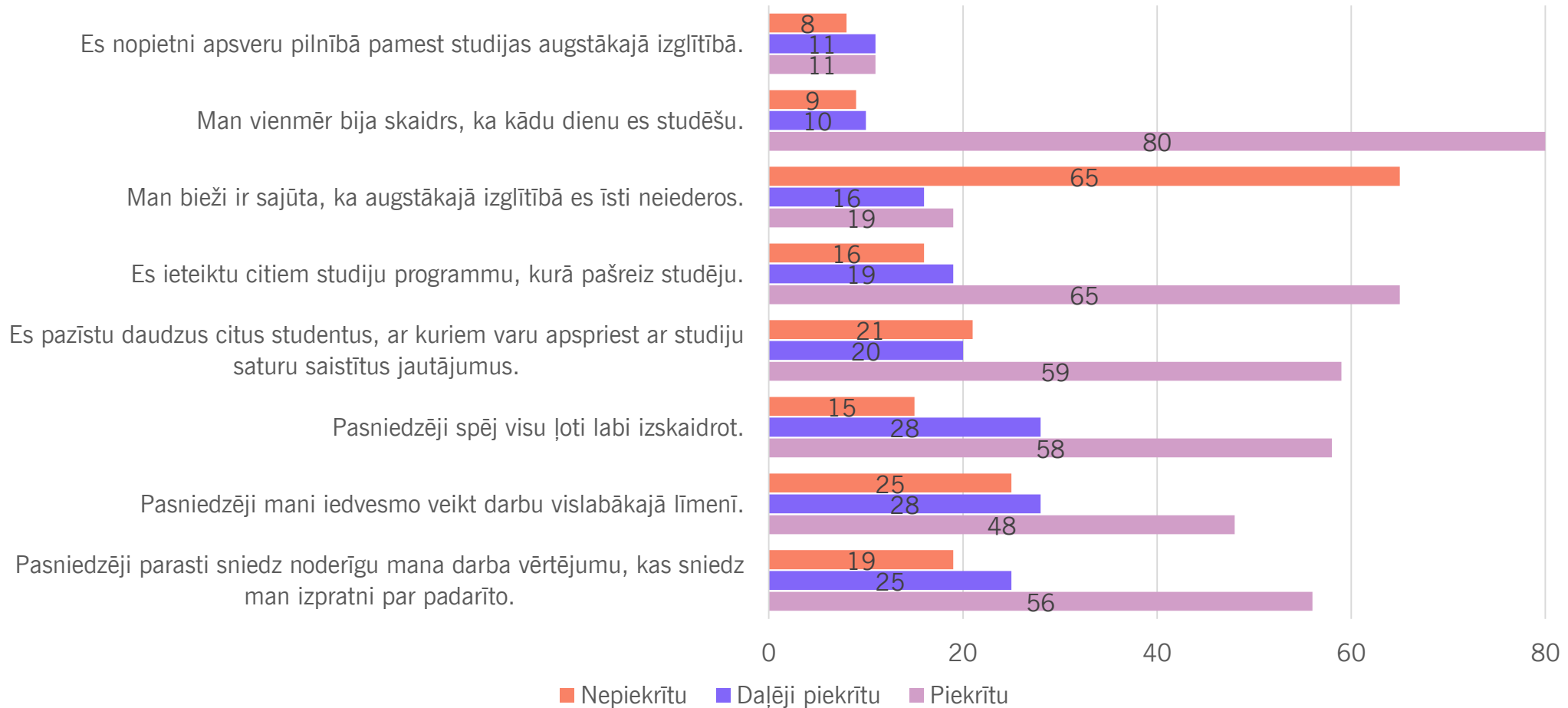
Studiju novērtējums

Galvenās atziņas

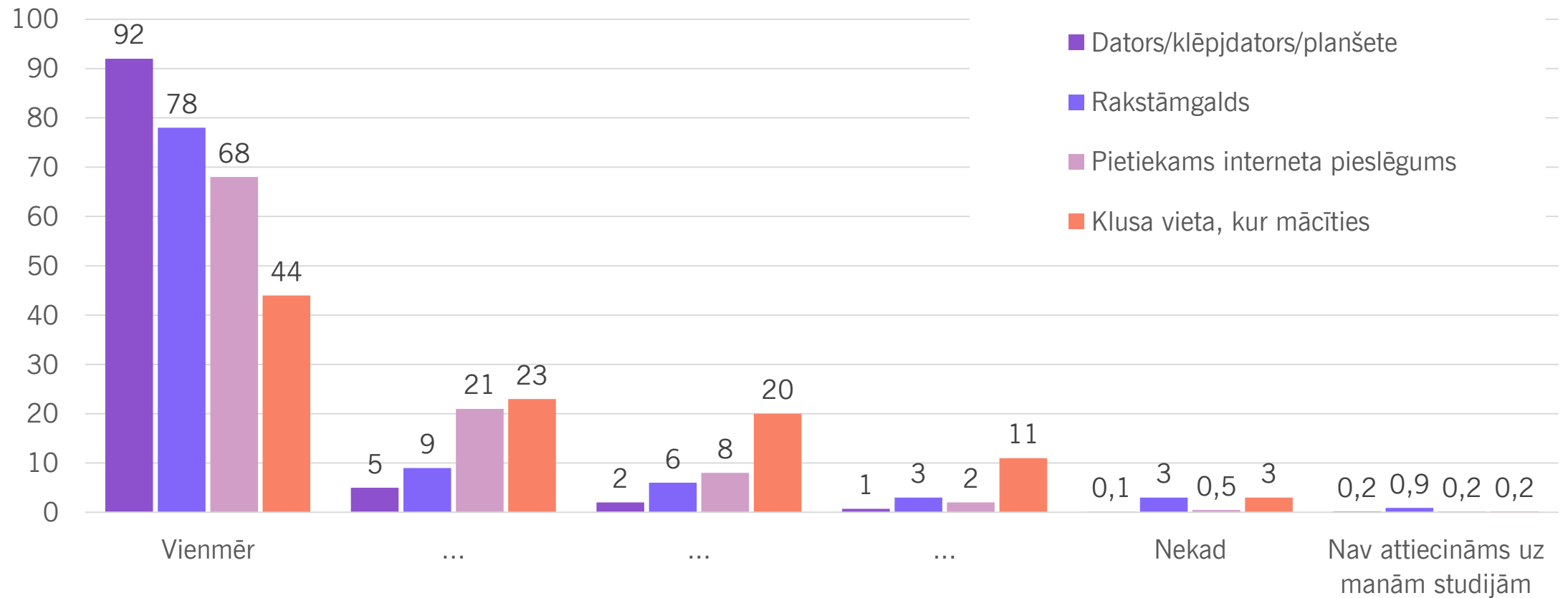
- Vairums studējošo Latvijā, ir apmierināti ar savas augstākās izglītības pieredzi
- Studenti ir kļuvuši izlēmīgāki, vērtējot dažādus izglītības kvalitātes aspektus. Saglabājas tendence kopumā visu vērtēt pozitīvi, bet palielinājusies ir dažādus studiju aspektus negatīvi vērtējošo studējošo daļa
- Studentiem ir nepieciešamās datortehnoloģijas un pietiekams interneta pieslēgums, un pietiekamas digitālās prasmes, lai varētu iesaistīties studijās arī attālināti
- Ideāls studiju formāts būtu tāds, kas vienmērīgi kombinē studijas tiešsaistē un klātienē
- Vairāk nekā puse atzīst ilgstošu pandēmijas ietekmi uz savu mentālo veselību
- Konsultācijas saistībā ar studijām, kas varētu sekmēt labāku studiju pieredzi, studējošie izmanto maz

Apmierinātība ar galvenajiem studiju kvalitātes aspektiem

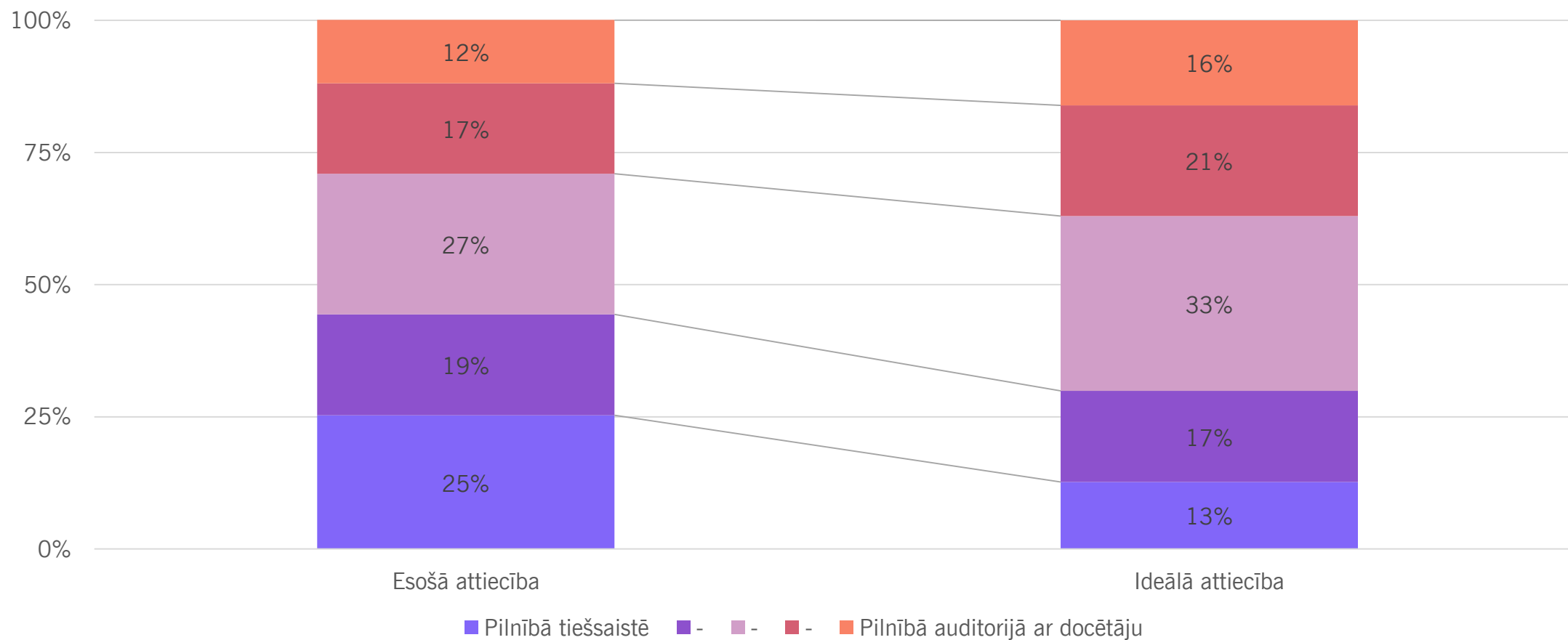
Bāze: PL studējošie

Attālinātām studijām nepieciešamās infrastruktūras pieejamība

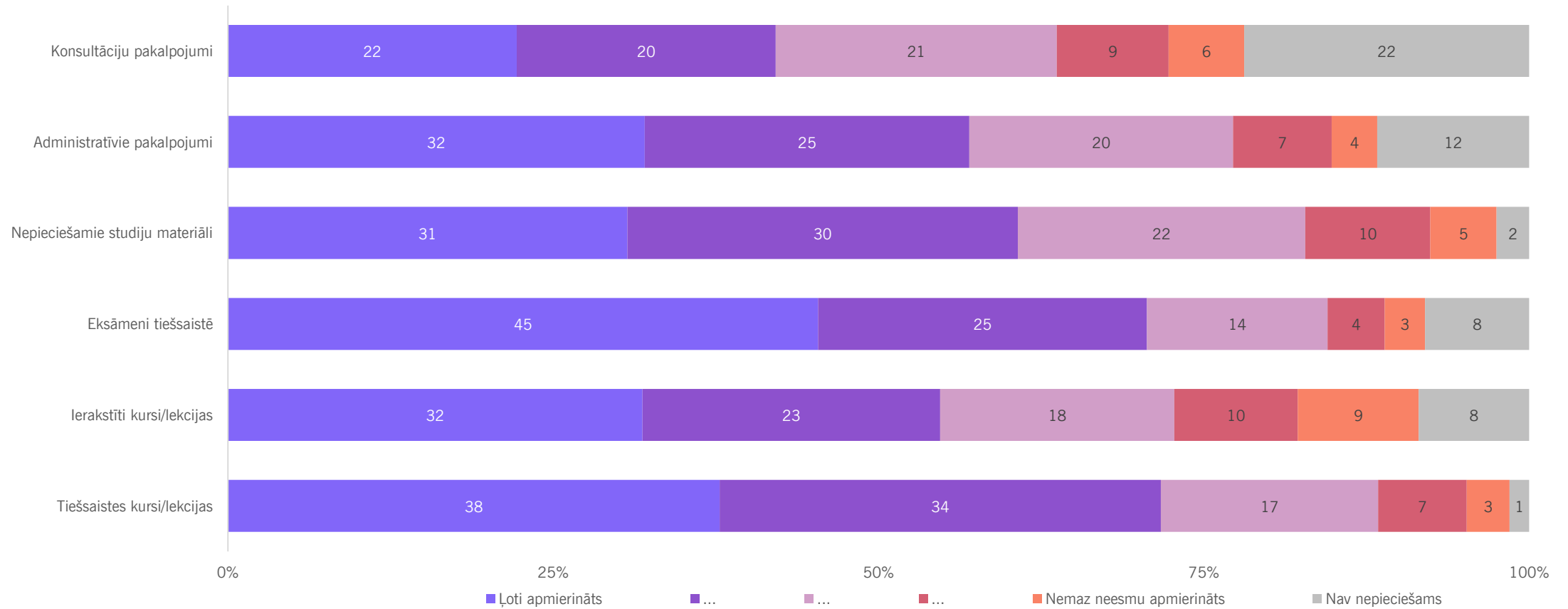
Bāze: visi respondenti

Pašreizējā un ideālā attiecība starp studijām tiešsaistē un klātienē

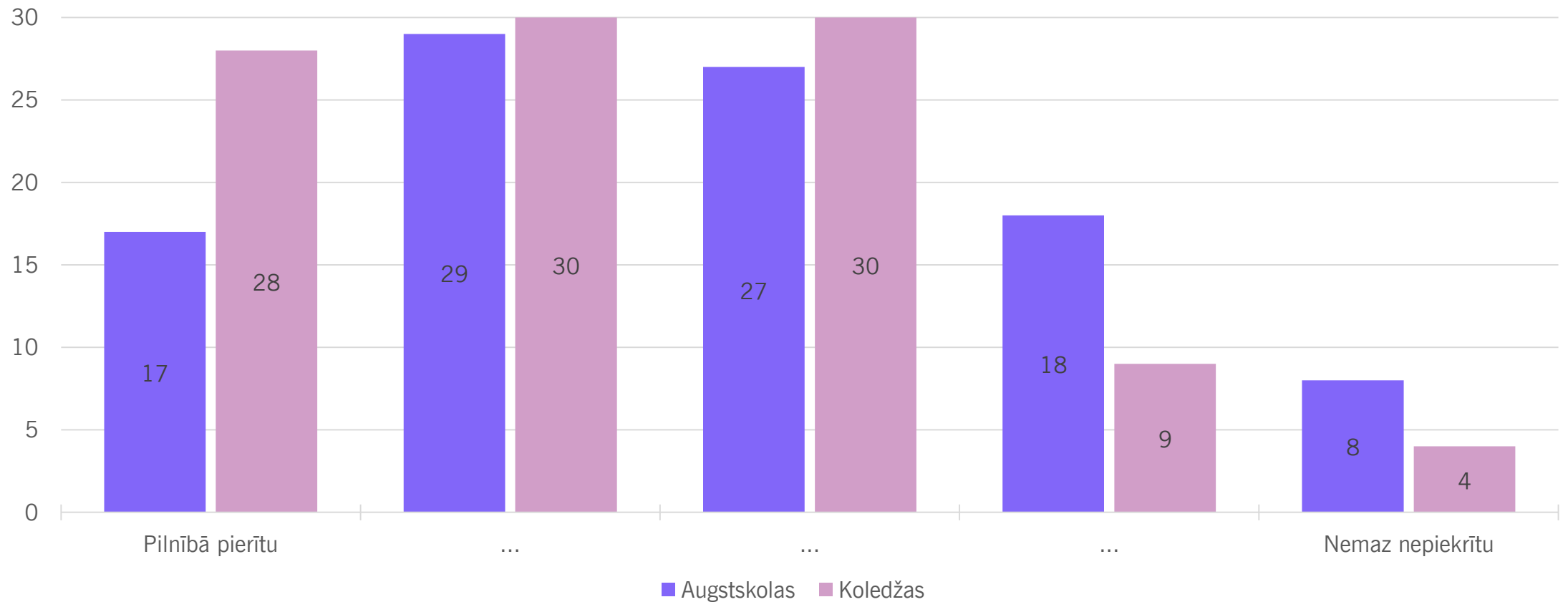
Bāze: PL studējošie

Apmierinātība ar digitālo pieejamību un pakalpojumiem

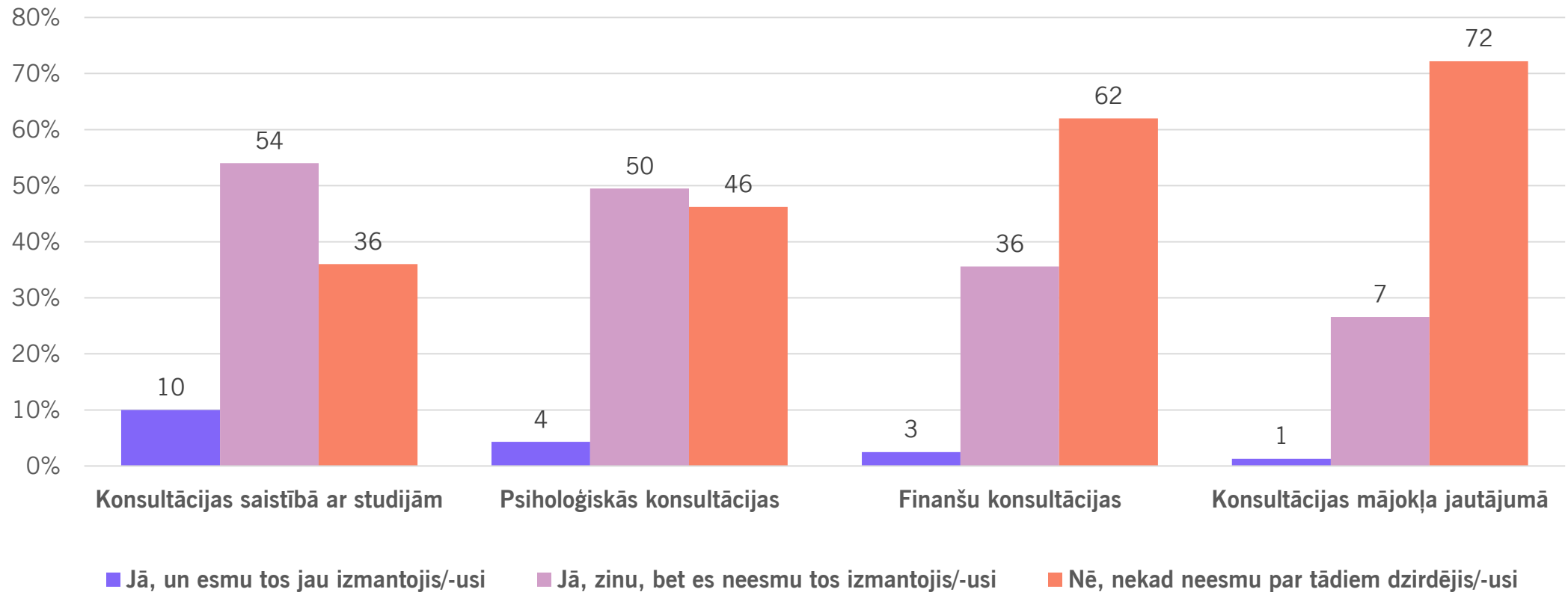
Bāze: PL studējošie

Pasniedzēji iedvesmo veikt darbu vislabākajā līmenī

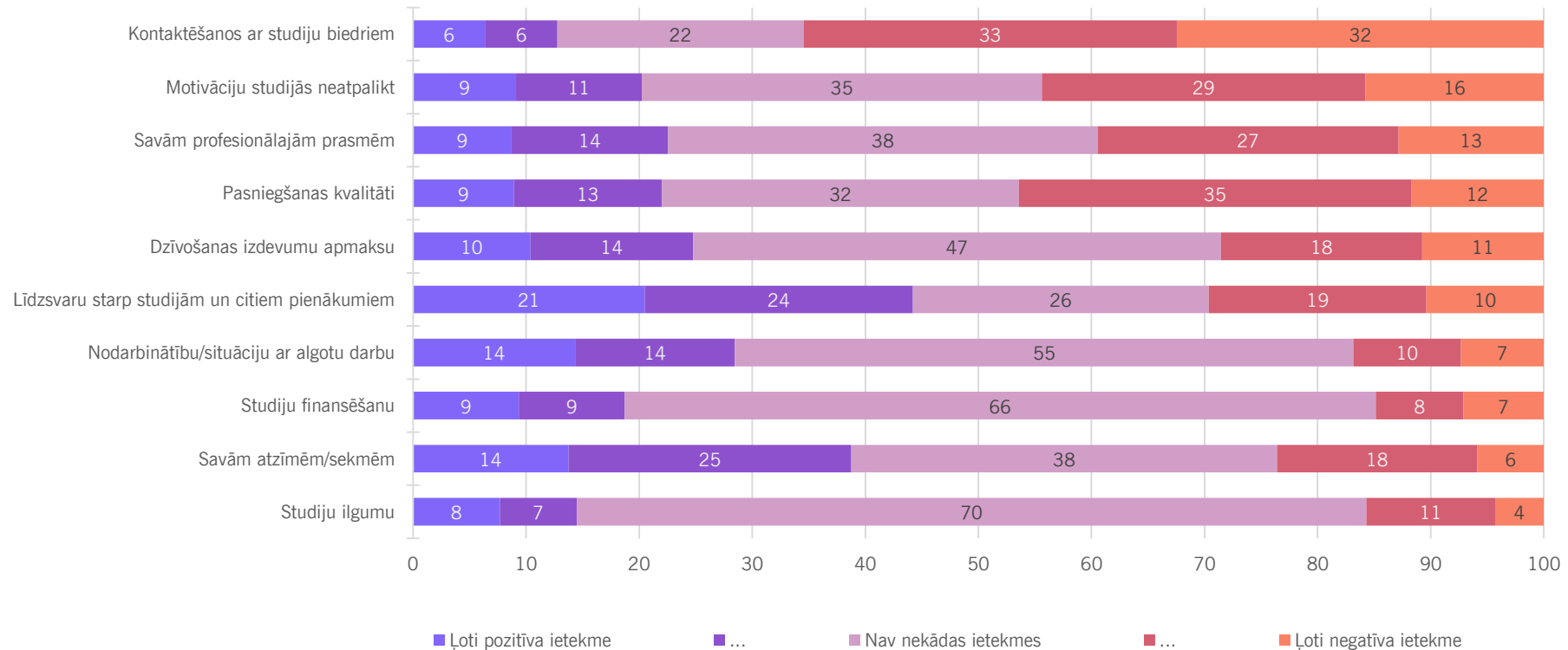
Bāze: PL studējošie

Informētība par augstākā izglītības kontekstā pieejamām konsultācijām

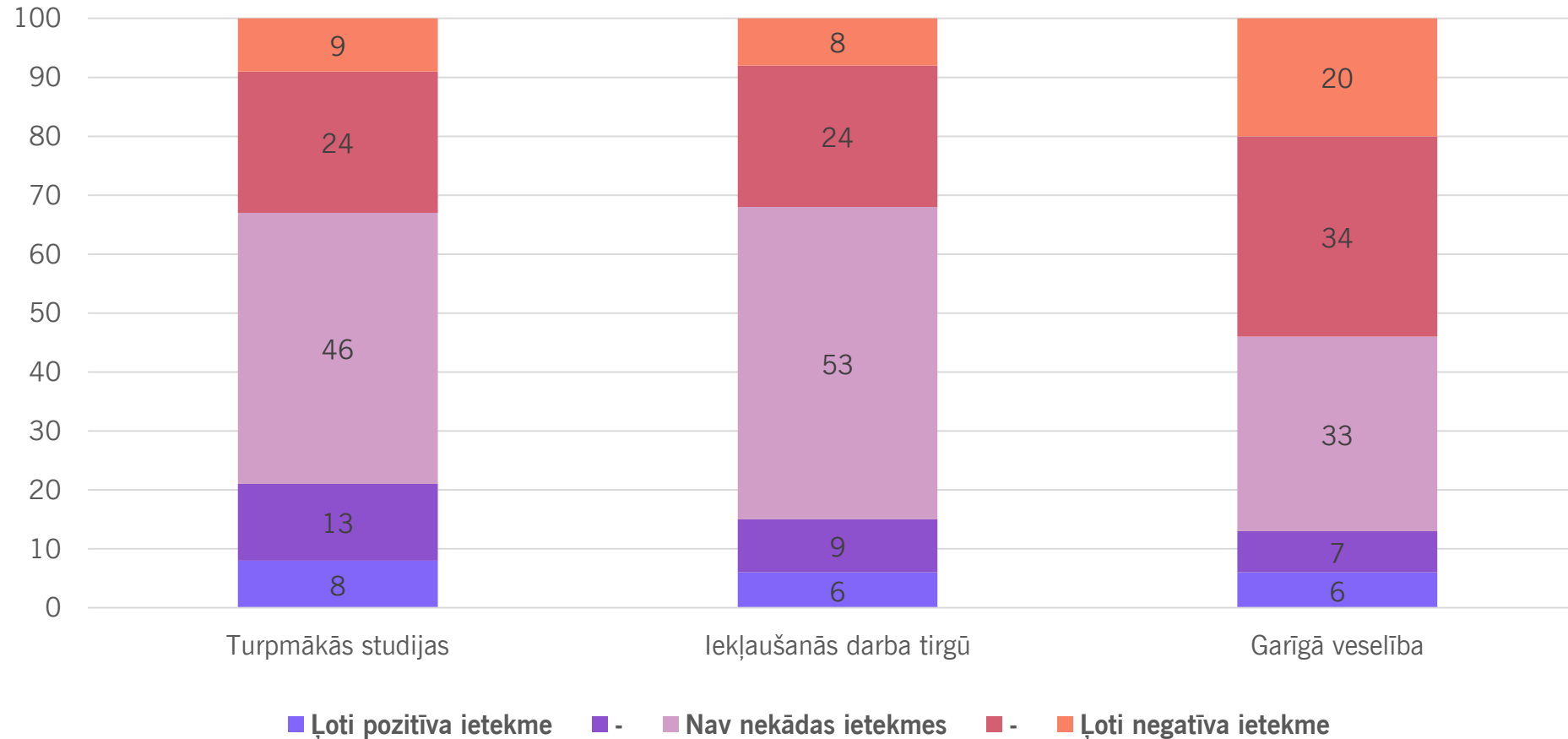
Bāze: PL studējošie

Covid-19 ietekme uz dažādiem studiju aspektiem

Bāze: PL studējošie

Covid-19 ilgtermiņa ietekme uz studijām, darbu un mentālo veselību

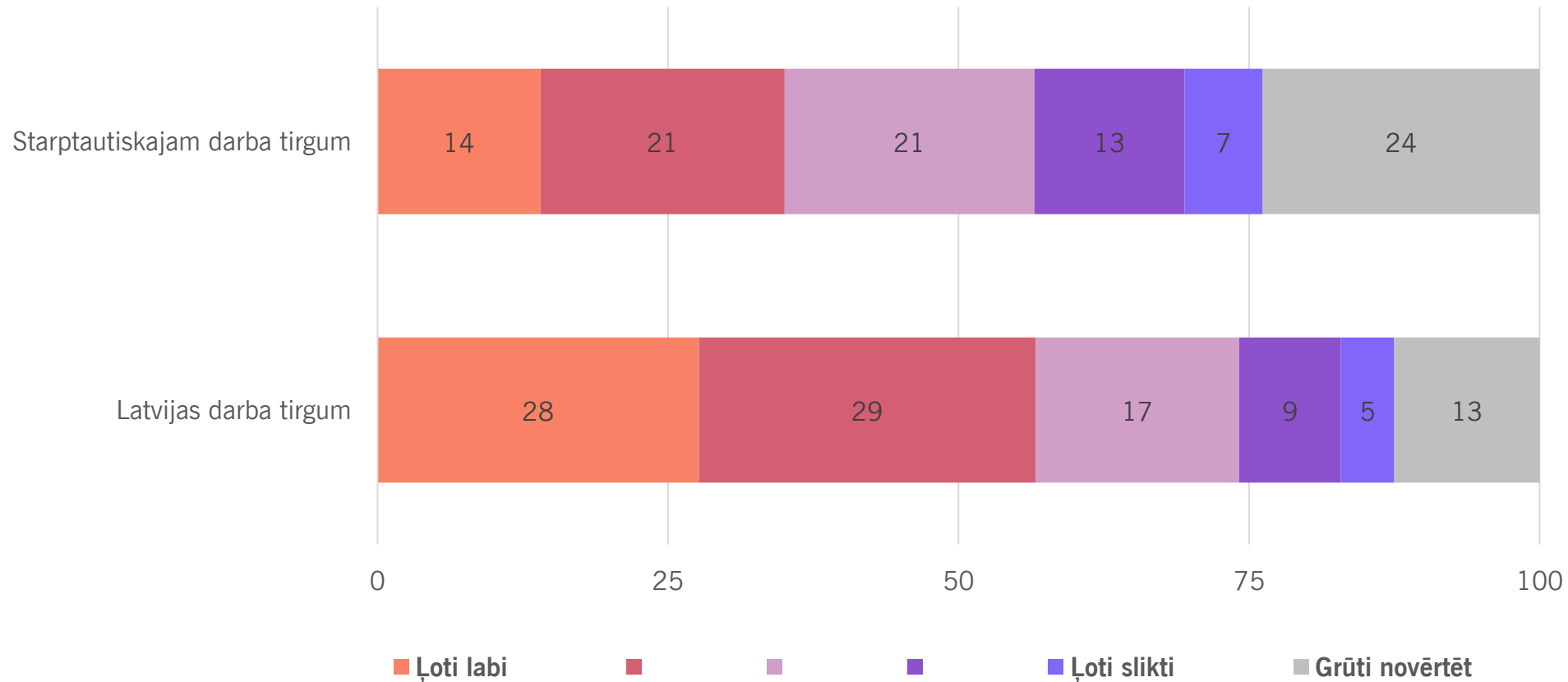

Bāze: PL studējošie

Studentu sociālie un ekonomiskie dzīves apstākļi Latvijā, 2022

29

Sagatavotība darba tirgum pēc studiju pabeigšanas

Nodarbinātība

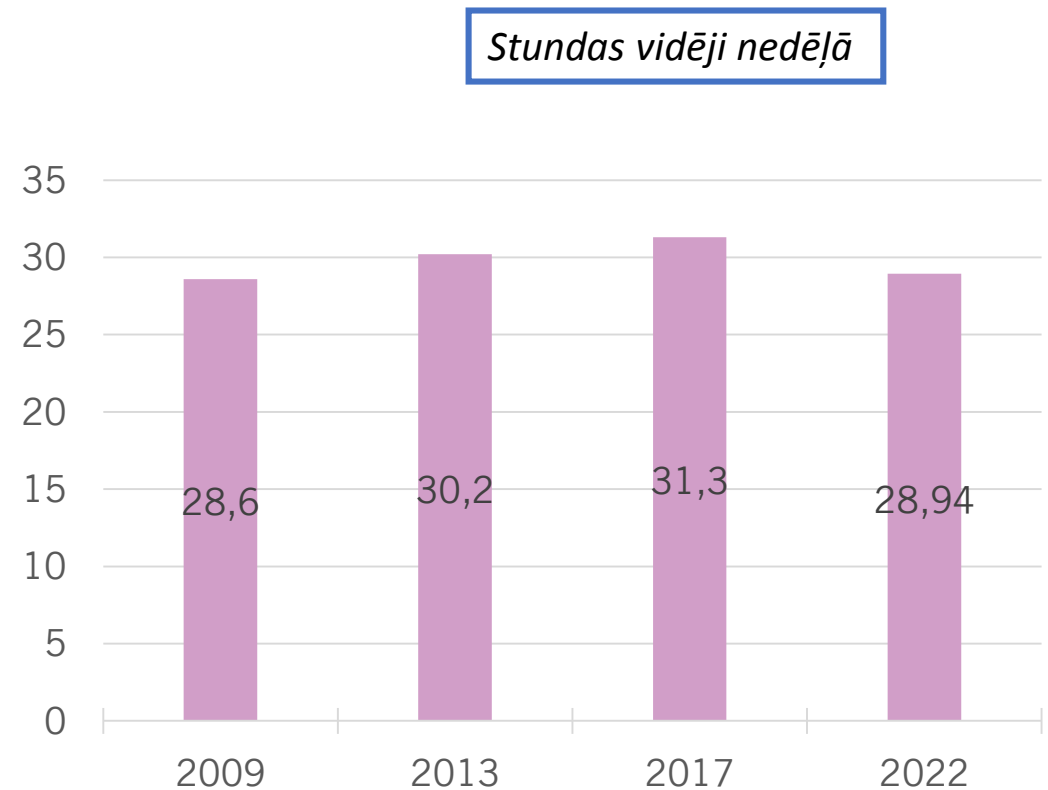

Studenti vairāk strādā un mazāk laika velta studijām

- Palielinās to studentu īpatsvars, kuriem ir darba pieredze pirms studiju uzsākšanas — no 47% (2013), 66% (2017) līdz 75% (2022)
- Tāpat kā lielākajā daļā Eiropas valstu Latvijā studentu nodarbinātība paralēli studijām pakāpeniski ir augusi, bet, iespējams, pandēmijas ietekmē, 2022. gadā, salīdzinājumā ar iepriekšējo periodu, pilna laika studējošo vidū nodarbinātība ir samazinājusies
- Nodarbināto PL studentu daļa mainījusies no 45% (2009), 50% (2013) līdz 61% (2017) un kritusies līdz 55% (2022)
- Nepilna laika studējošo vidū algotu darbu strādā 86%
- Algotam darbam veltītais laiks — (vidēji) 30,2 h/nedēļā (2013) un 31,26 (2017) bija viens no augstākajiem rādītājiem Eiropā, tagad krities līdz 28,94 h/nedēļā
- Galvenie iemesli, kas motivē studentus strādāt paralēli studijām, ir līdzīgi kā citās Eiropas valstīs — vēlme iegādāties lietas, ko citādi nevarētu iegādāties un līdzekļu ieguve ikdienas izdevumu segšanai
- Līdzīgi kā iepriekšējos posmos vairāk nekā puse studentu (57%) uzskata, ka viņu darbs ir lielā mērā saistīts ar augstskolā apgūstamo specialitāti

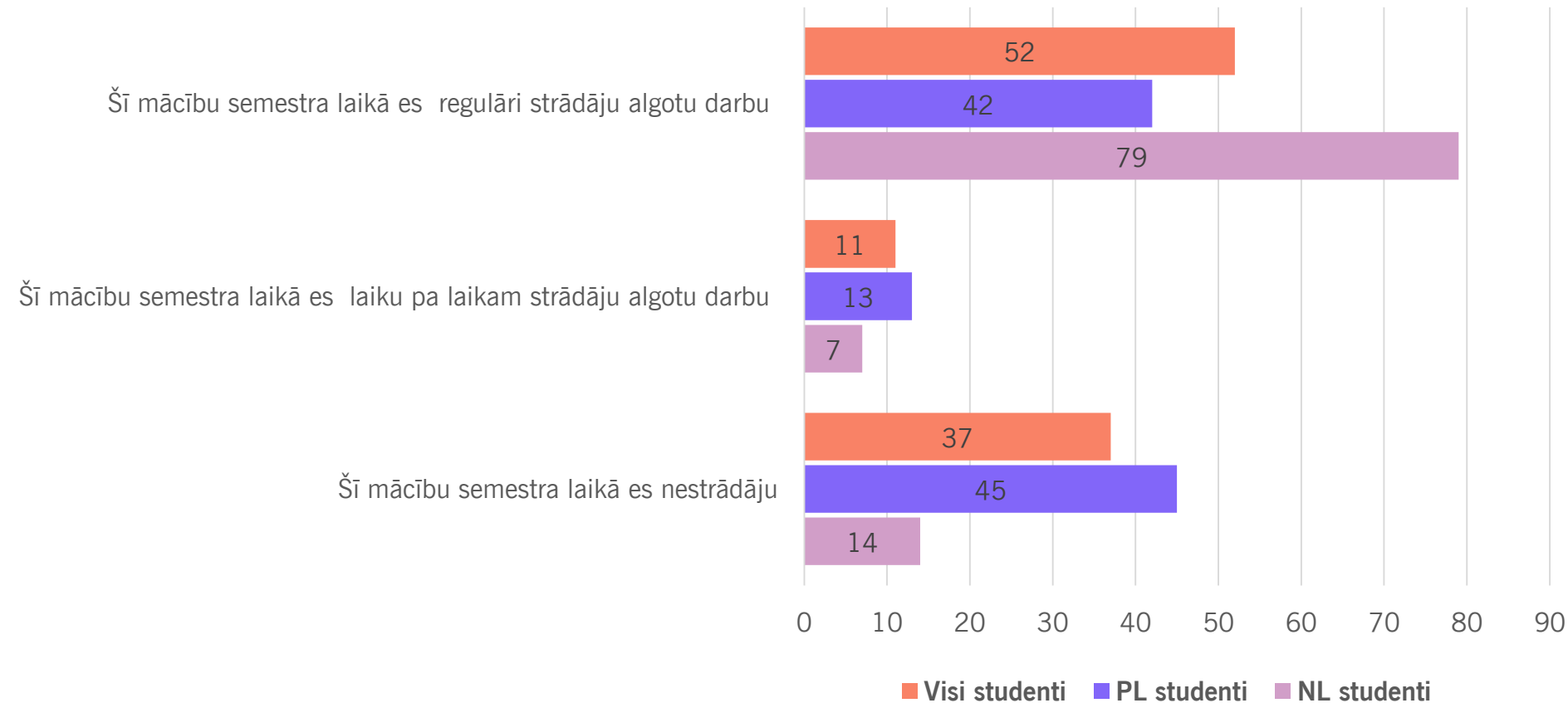
Algotā darbā nostrādātās stundas

- No 2009. līdz 2017. gadam vidējais darbam veltīto stundu skaits bija pakāpeniski pieaudzis līdz 31,3 stundām nedēļā, bet 2022. gadā strādājošie studenti algotam darbam veltījuši jau nozīmīgi mazāk laika – vidēji 28,94 stundas nedēļā

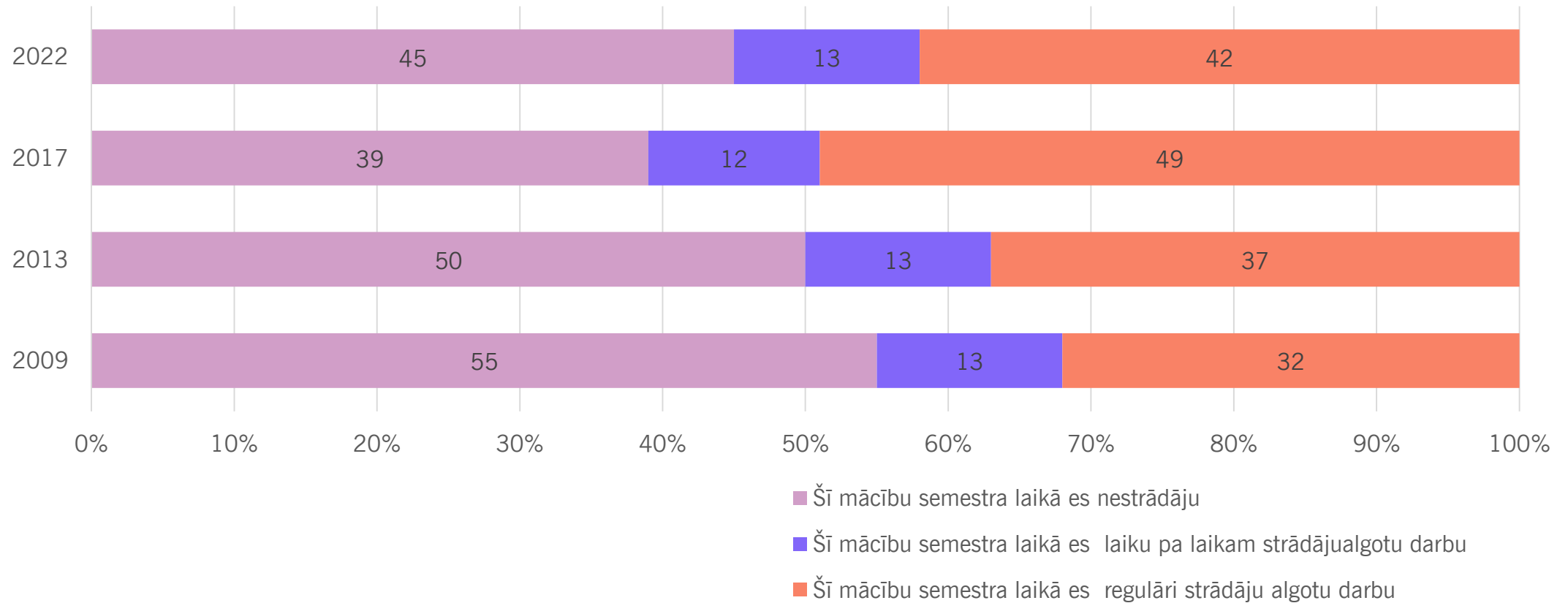
Bāze: PL studējošie

Nodarbinātība studiju laikā

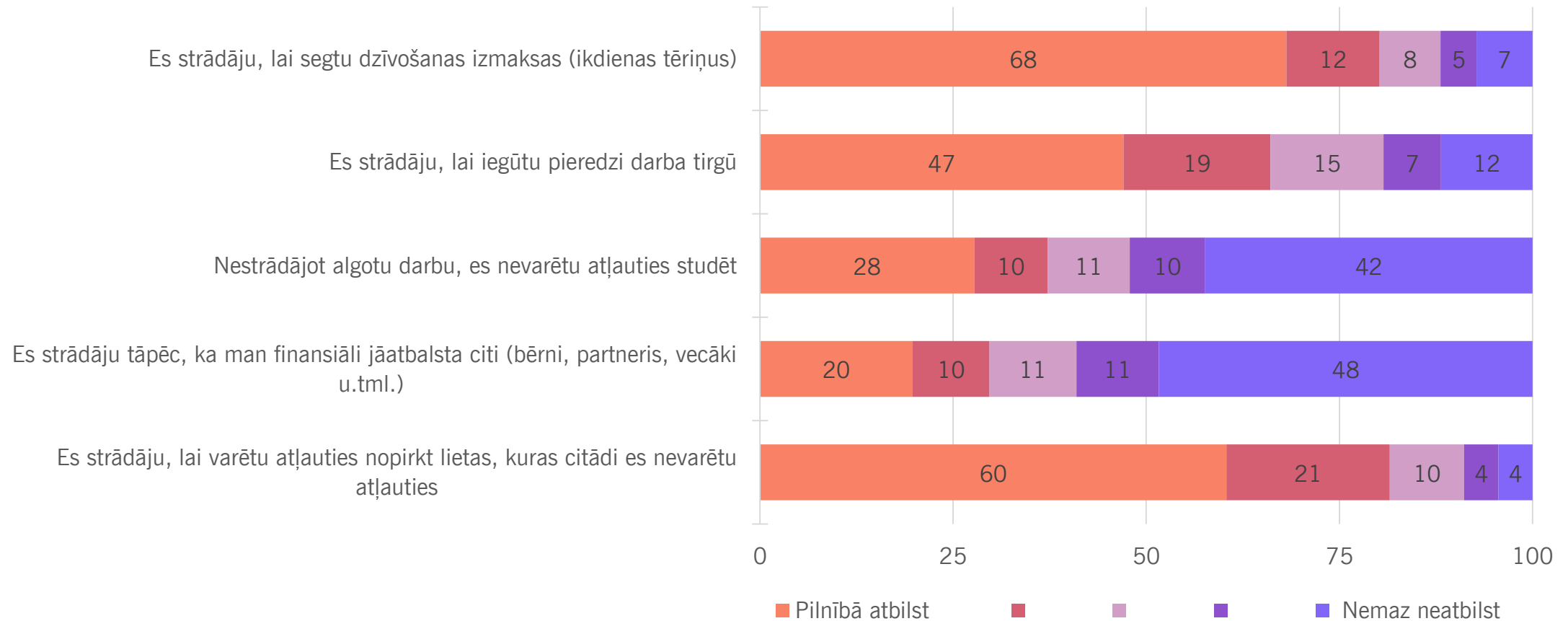
Bāze: visi respondenti

Izmaiņas studējošo nodarbinātībā

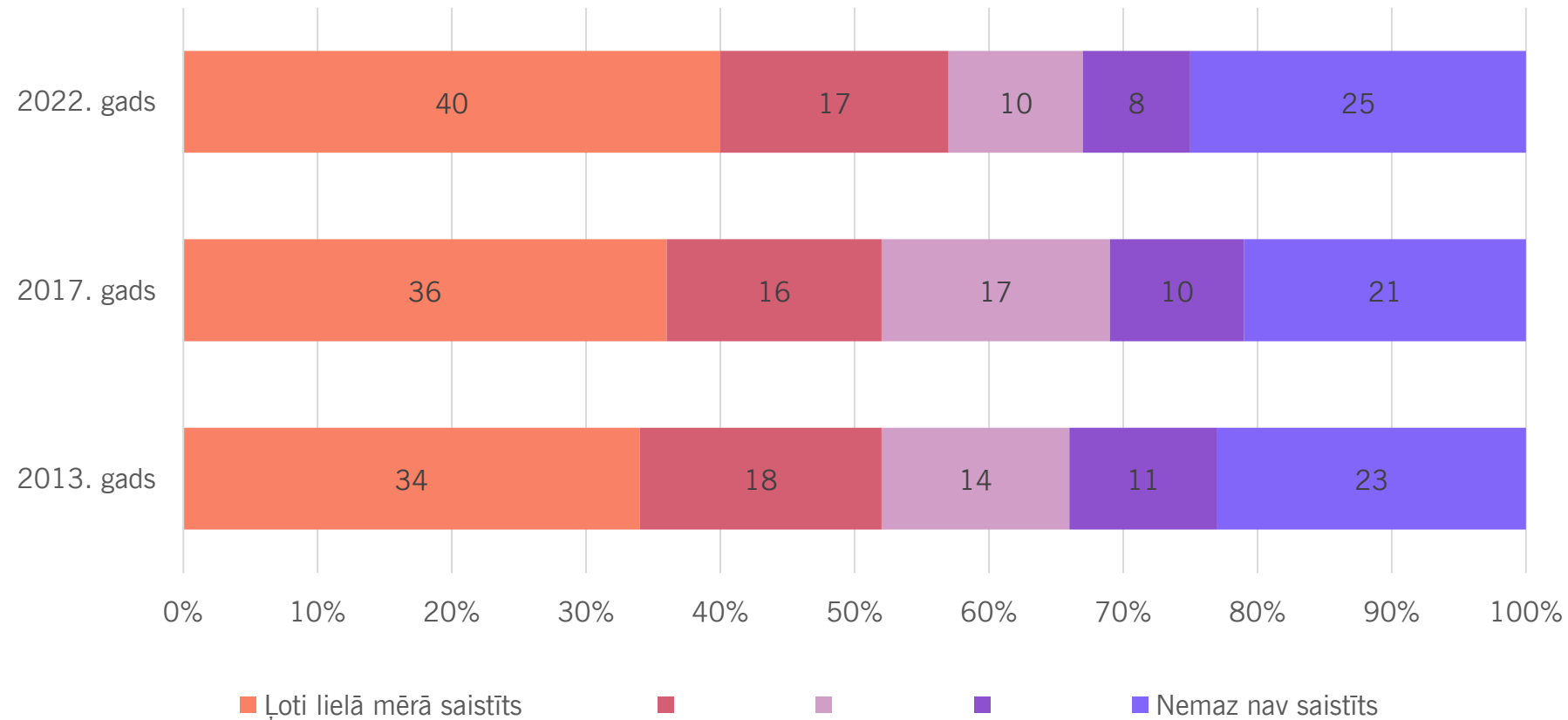
Bāze: PL studējošie

Iemesli, kādēļ jāstrādā paralēli studijām

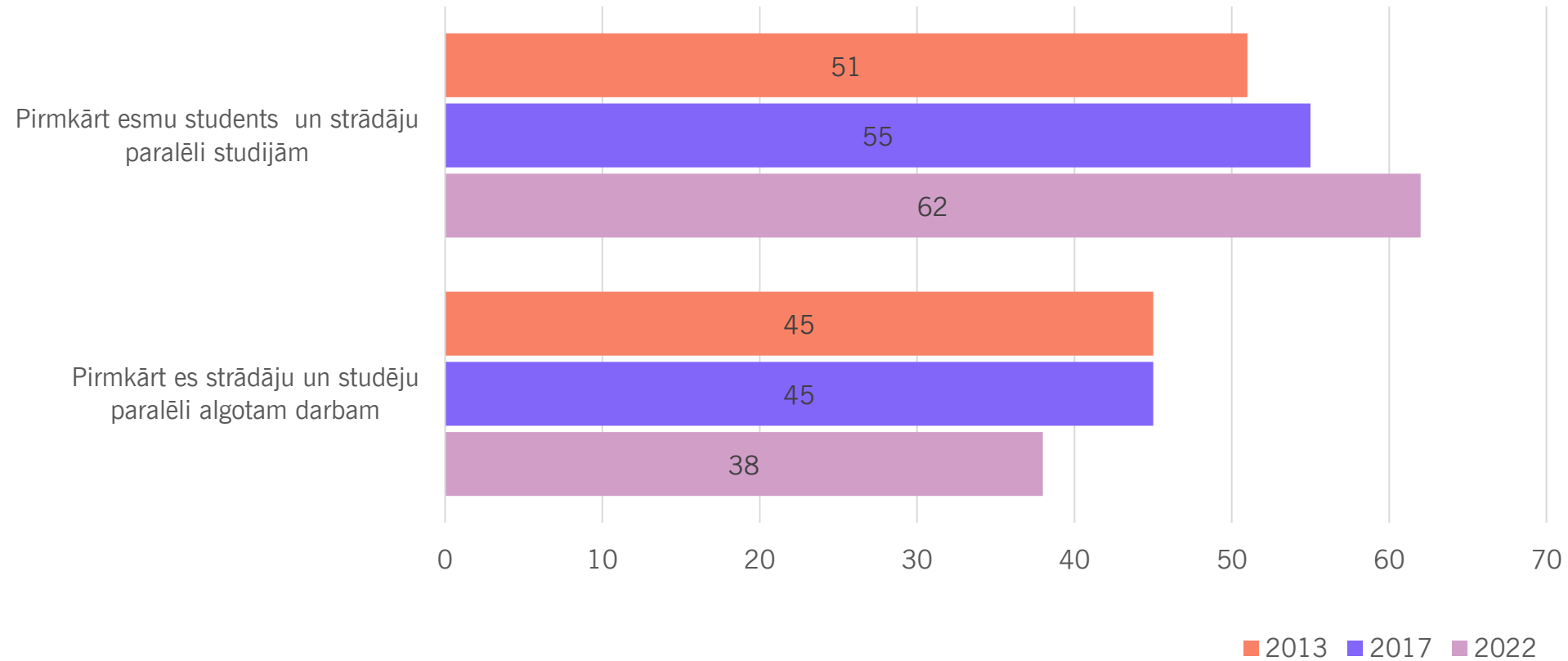
Bāze: PL studējošie

Darba saistība ar specialitāti

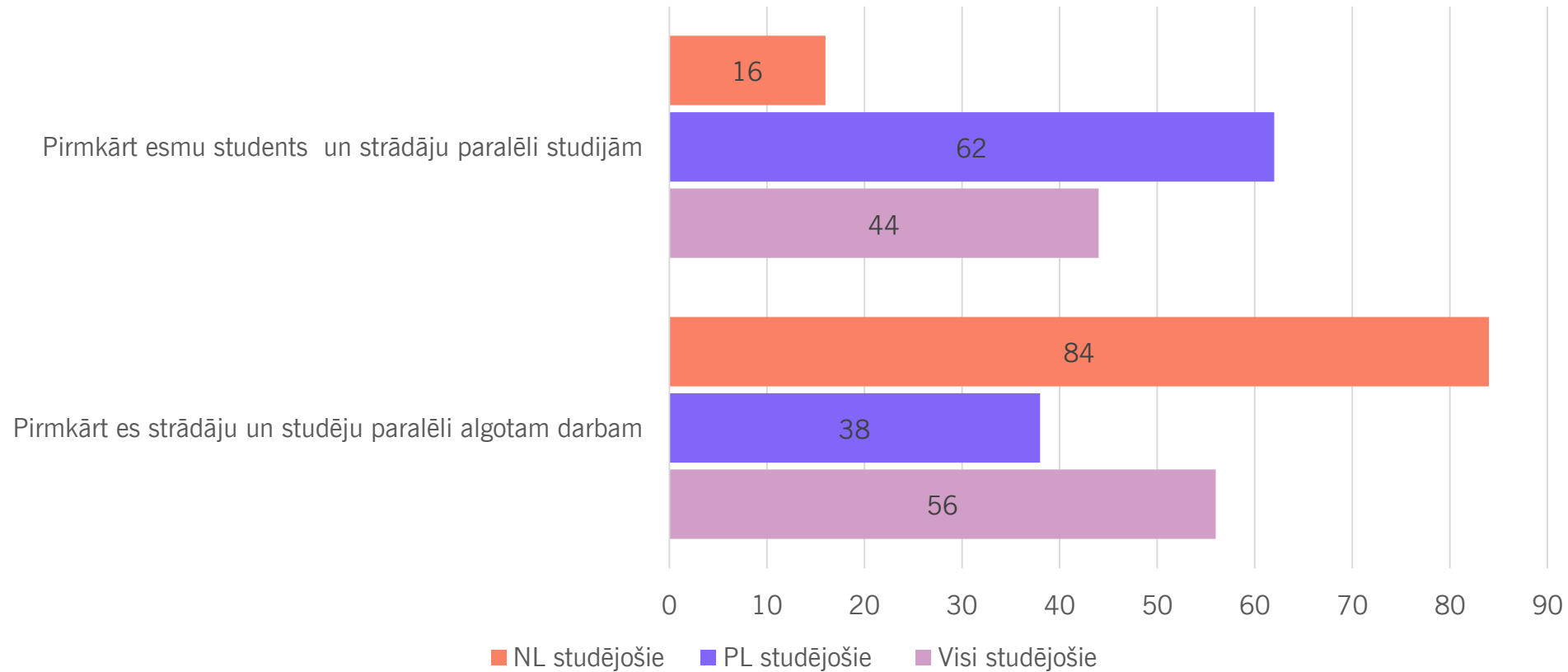
Bāze: PL studējošie

Izmaiņas attieksmē pret nodarbinātību studiju laikā

Bāze: PL studējošie

Attieksme pret darbu studiju laikā atkarībā no studiju formas

Bāze: visi respondenti

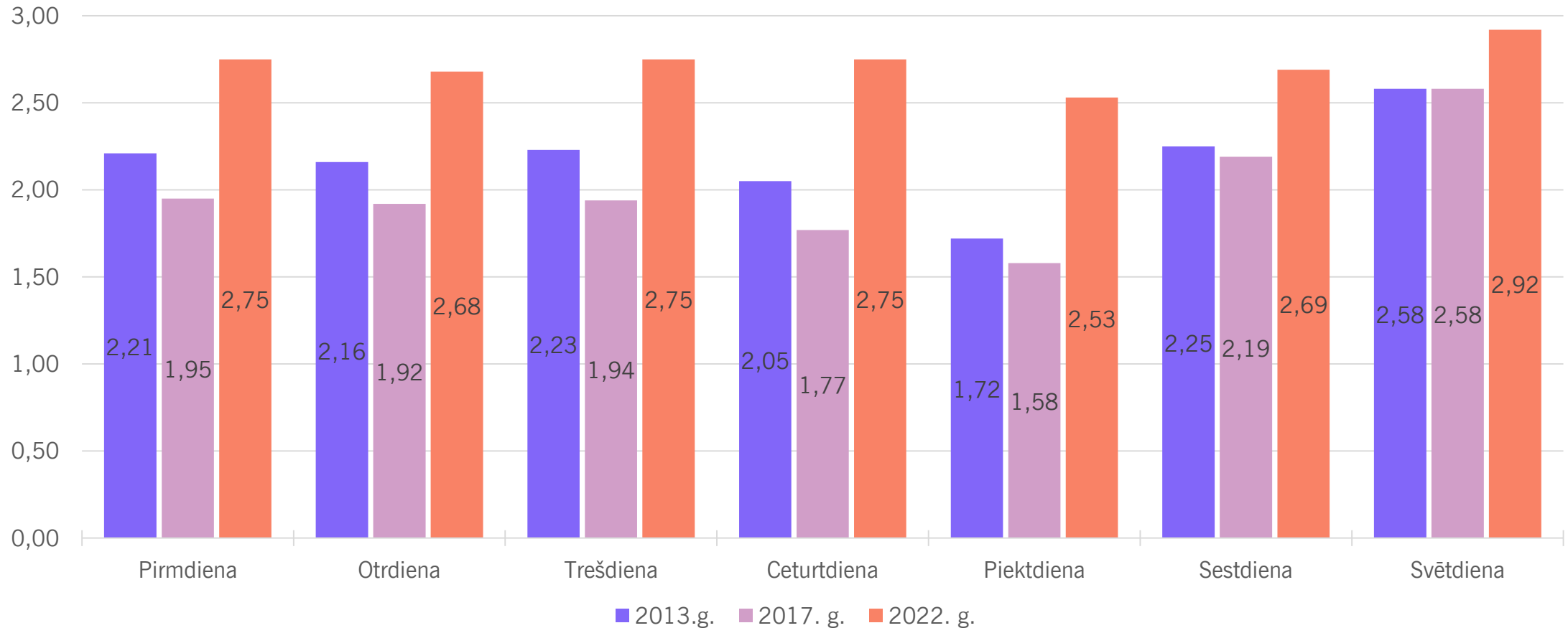
Laika budžets

Palielinoties darbam veltīto stundu skaitam, samazinās studijām veltītais laiks

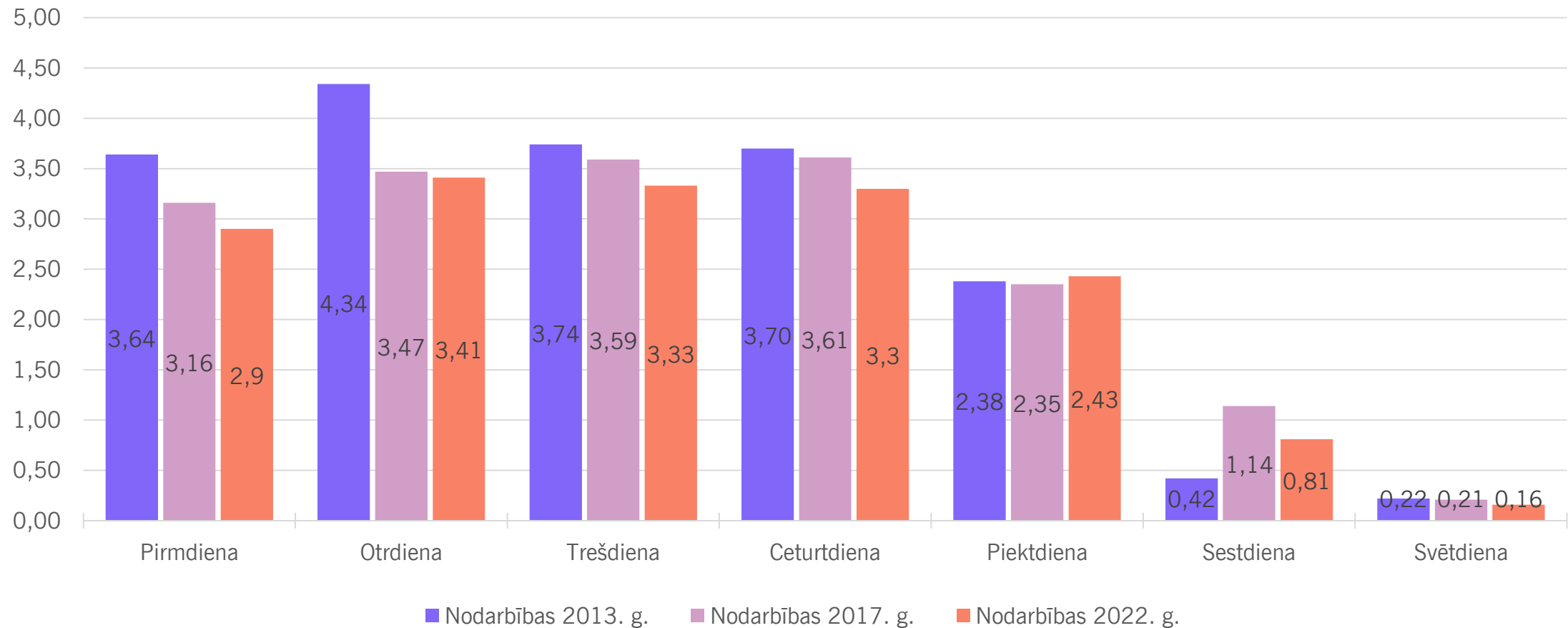
- Studenti mazāk laika pavada lekcijās, nodarbībās (t.sk. tiešsaistē)
 - Stundas vidēji nedēļā: 18,41 (2009), 18,44 (2013), 17,53 (2017) un 16,35 (2022)
- Pieaudzis patstāvīgām studijām veltītais laiks
 - Stundas vidēji nedēļā: 12,45 (2009), 15,19 (2013), 13,93 (2017), 19,08 (2022)
- Studiju aktivitātēm (lekcijas + patstāvīgās studijas) veltītā laika apjoms līdzīgi kā iepriekšējos Eurostudent posmos nozīmīgi atšķiras dažādās studiju programmās
 - no 28,3 h/n profesionālā maģistra studiju programmā līdz 43,6 h/n garā cikla 2. līmeņa profesionālās augstākās izglītības programmā
- Strādājošie studenti studiju aktivitātēm kopumā velta ievērojami mazāk laika nekā nestrādājošie
 - Nestrādājošie – 38,4 h/n, strādājošie – 28,4 h/n

Patstāvīgām studijām veltītais laiks

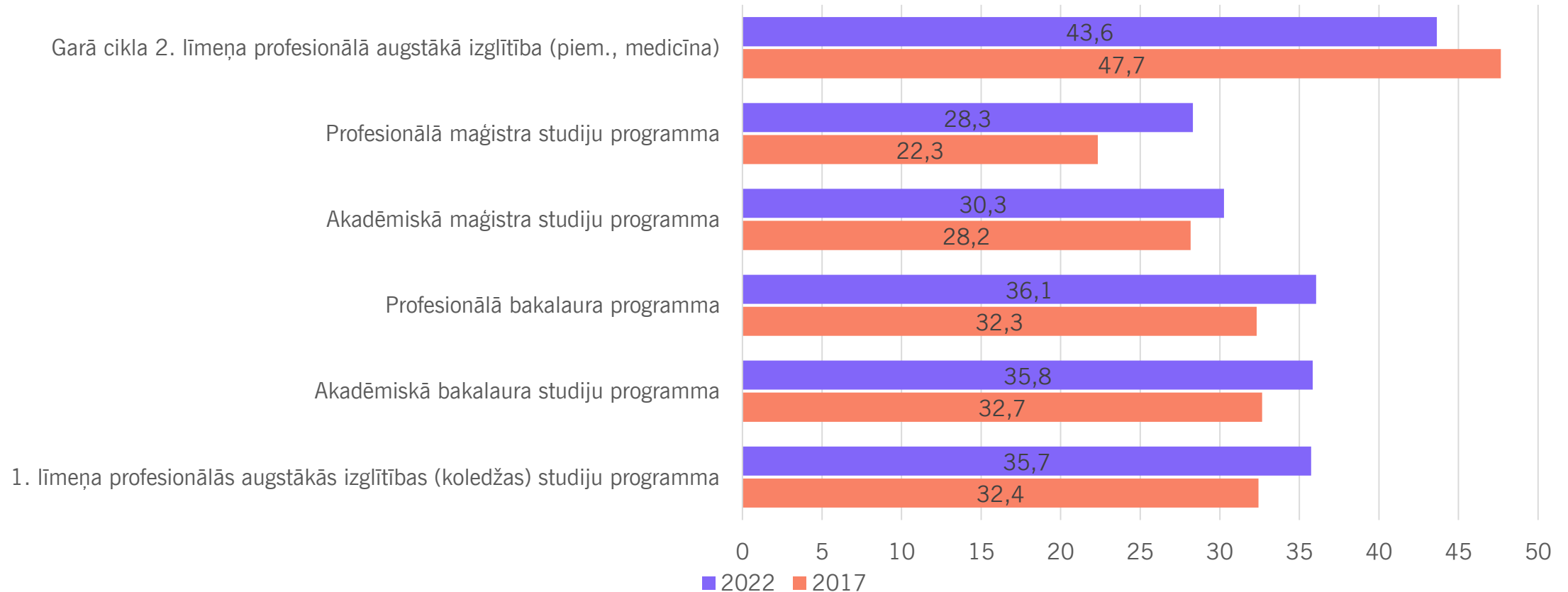
Bāze: PL studējošie

Nodarbībās, lekcijās pavadītais laiks

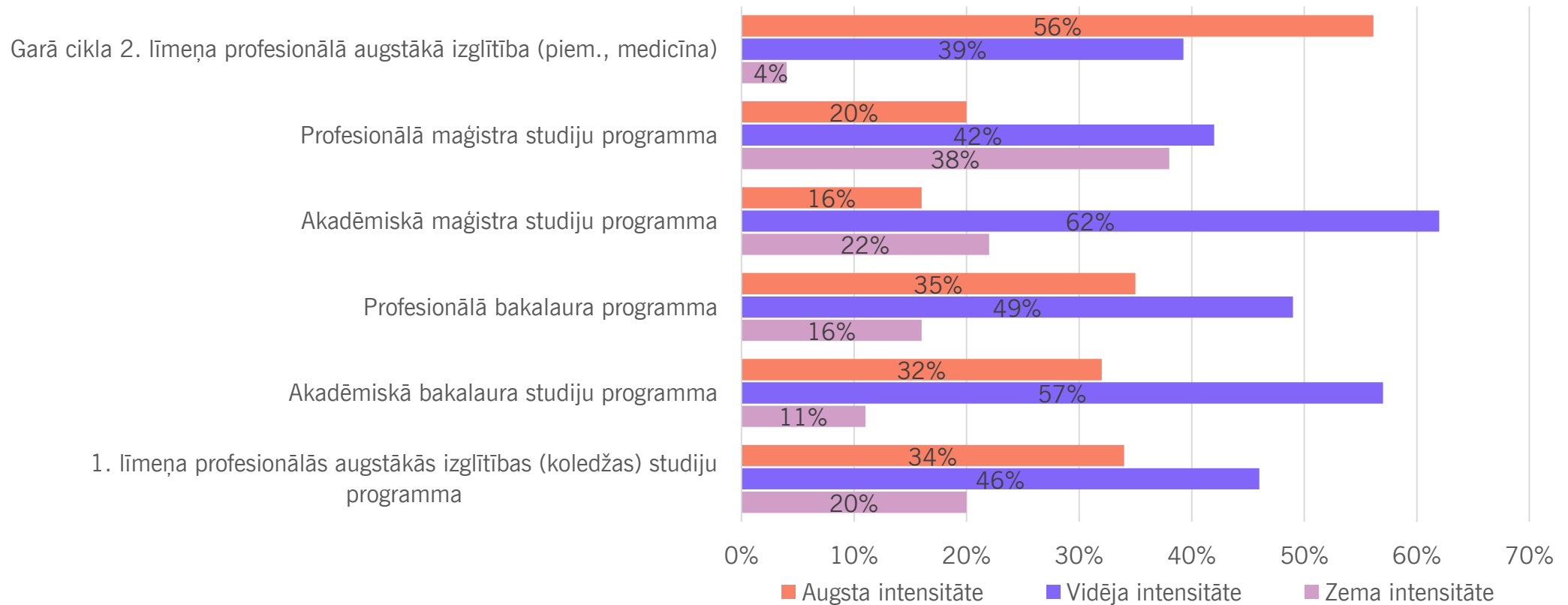
Bāze: PL studējošie

Kopējais studijām veltītais laiks atkarībā no studiju programmas

Bāze: PL studējošie

Studiju intensitāte atkarībā no studiju programmas

Bāze: PL studējošie

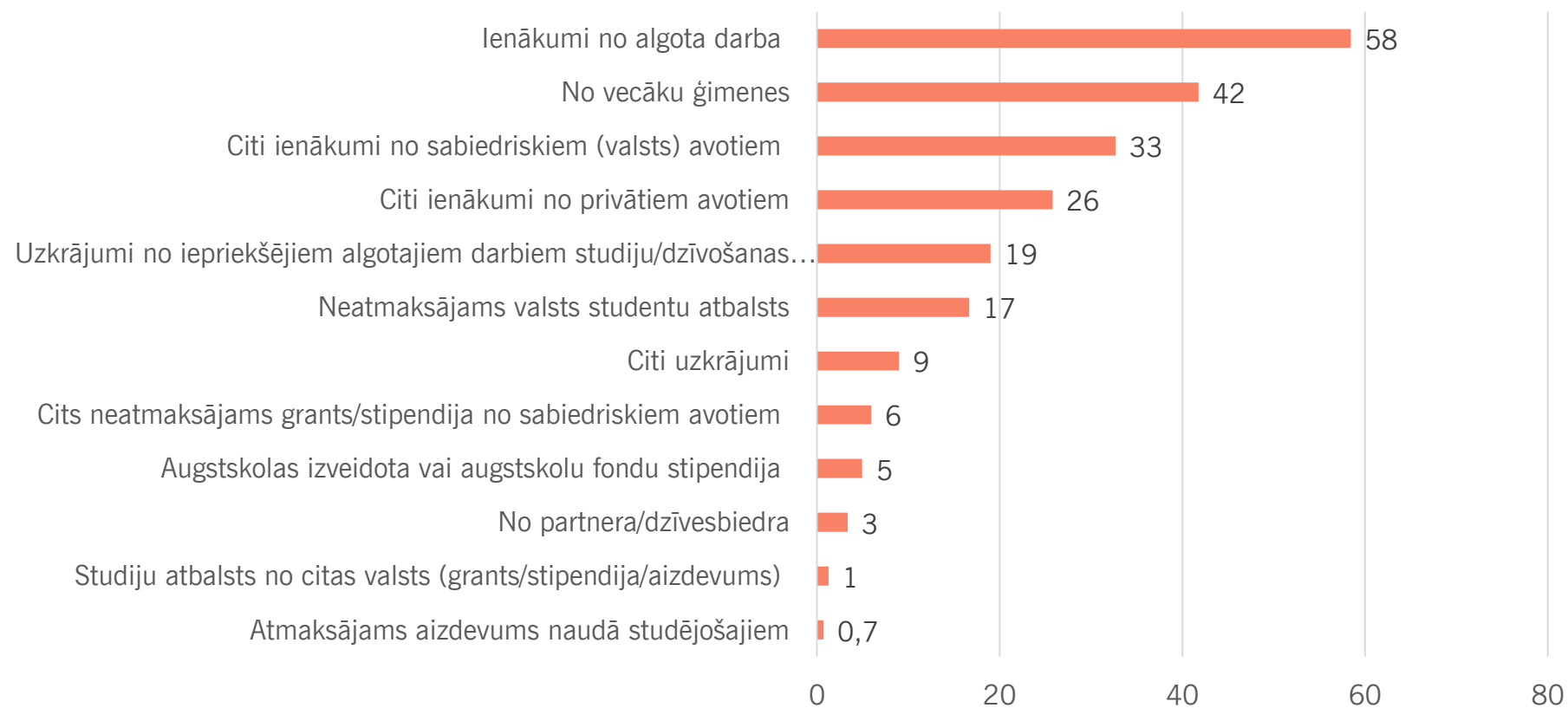
Materiālais stāvoklis

Galvenās atziņas

- Izplatītākie tiešo ienākumu avoti: darba alga un ģimenes atbalsts
- Nākamie visbiežāk minētie ienākumu avoti ir maksājumi, kas saņemti no sabiedriskiem jeb valsts līdzekļiem, piemēram, pabalstu veidā
- Tiešā ģimenes atbalsta apjoms nozīmīgi nav mainījies levērojami pieauguši ienākumi no algotā darba
- Stipendijas ir pieejamas tikai nelielai daļai studējošo (valsts budžeta stipendijas saņem 13% studentu) un to apmērs studējošo ienākumu struktūrā nav nozīmīgs

Ikmēneša ienākumu avoti

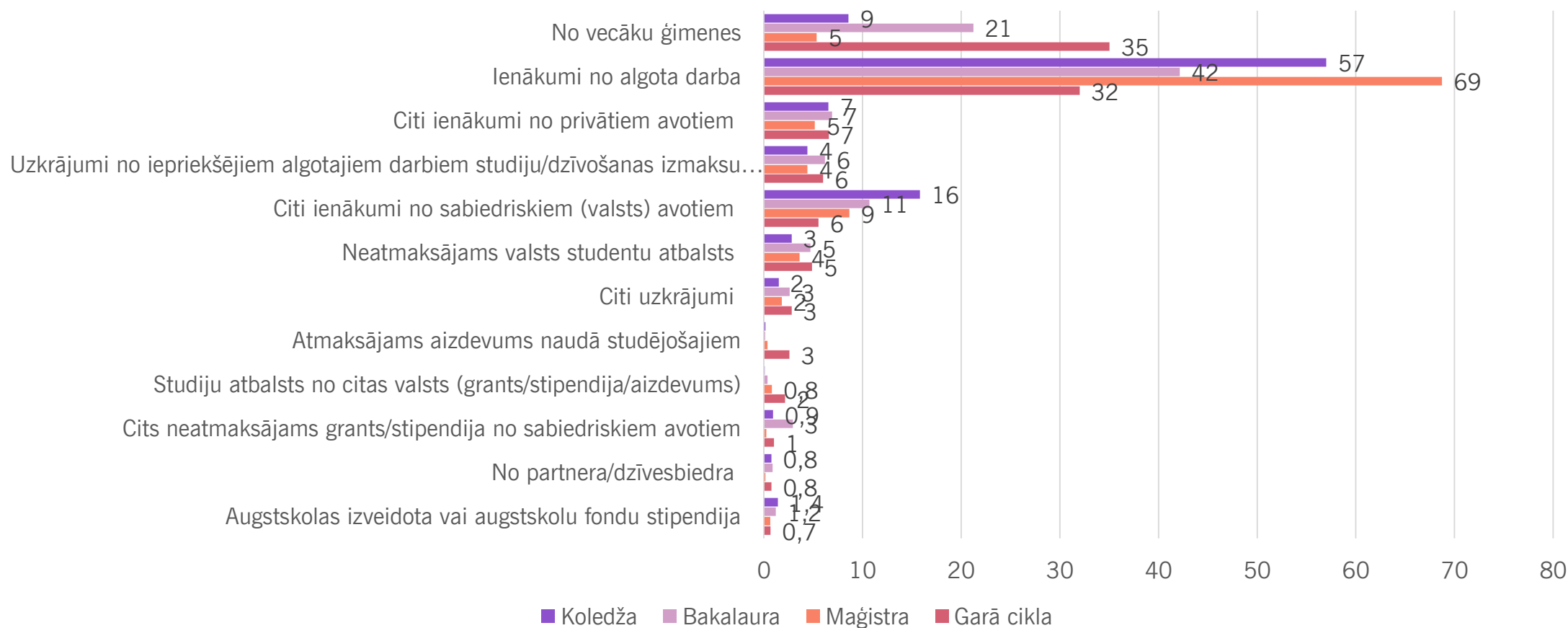
Bāze: PL studējošie

Vidējie studējošo ienākumi

	Vid.	Mediāna	St. nov.	Saņēmēju %
Ienākumi no algota darba	796	700	553	63
Citi ienākumi no sabiedriskiem (valsts) avotiem	226	150	395	36
No vecāku ģimenes	243	200	248	34
Citi ienākumi no privātiem avotiem	246	150	479	26
Uzkrājumi no iepriekšējiem algotajiem darbiem studiju/dzīvošanas izmaksu segšanai	211	200	174	18
Neatmaksājams valsts studentu atbalsts	153	140	61	13
Citi uzkrājumi	157	100	153	8
Cits neatmaksājams grants/stipendija no sabiedriskiem avotiem	159	160	10	5
Augstskolas izveidota vai augstskolu fondu stipendija	142	140	35	4
No partnera/dzīvesbiedra	103	50	110	3
Studiju atbalsts no citas valsts (grants/stipendija/aizdevums)	306	300	131	1
Atmaksājams aizdevums naudā studējošajiem	193	200	79	0.6

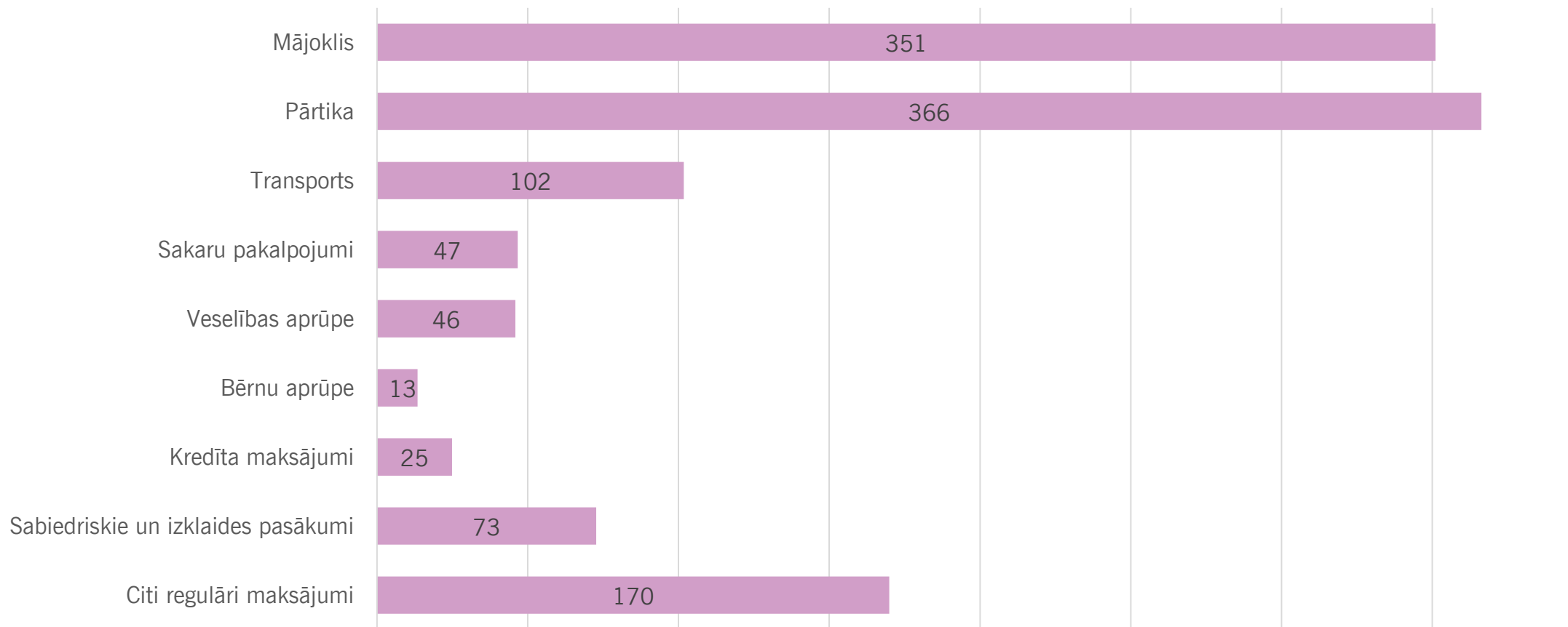
Bāze: visi respondenti, kas saņēma ienākumus no atbilstīgā avota

Ikmēneša ienākumu struktūra pēc studiju līmeņa

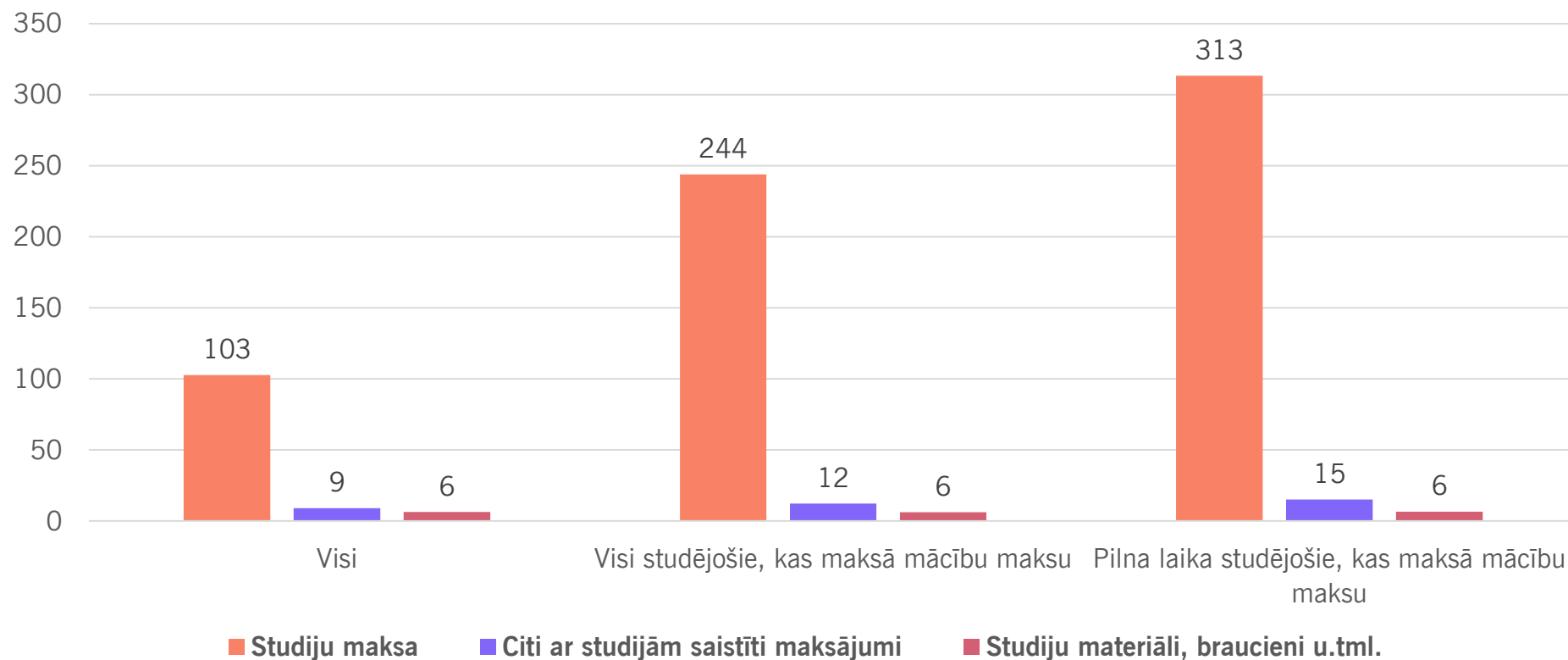

Bāze: visi respondenti, kas saņēma ienākumus no atbilstīgā avota

Pilna laika studējošo izdevumi (vid. eiro mēnesī)

Izdevumi studijām (paša un citu apmaksāti)

Bāze: visi respondenti

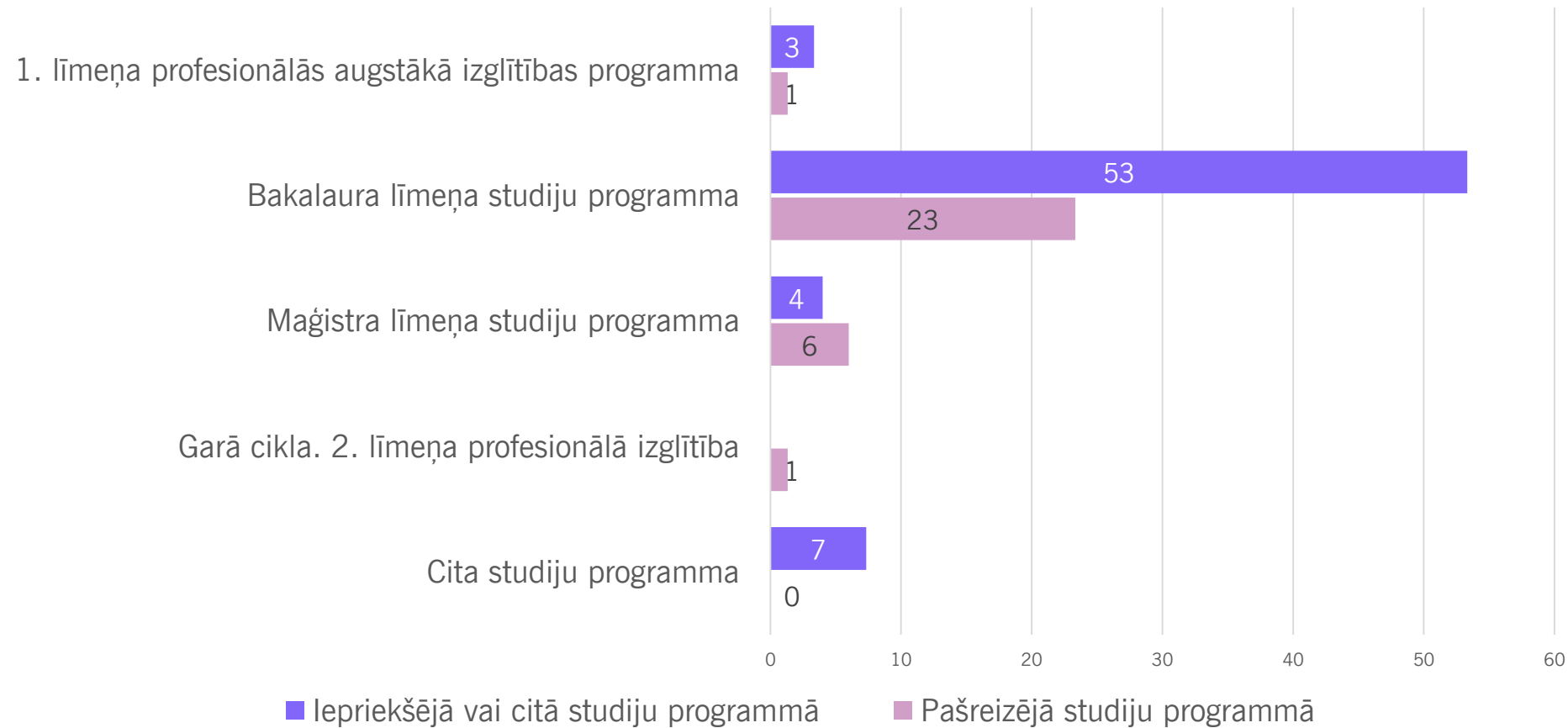
Starptautiskā mobilitāte

Studenti aktīvāk iesaistās starptautiskajā akadēmiskajā mobilitātē

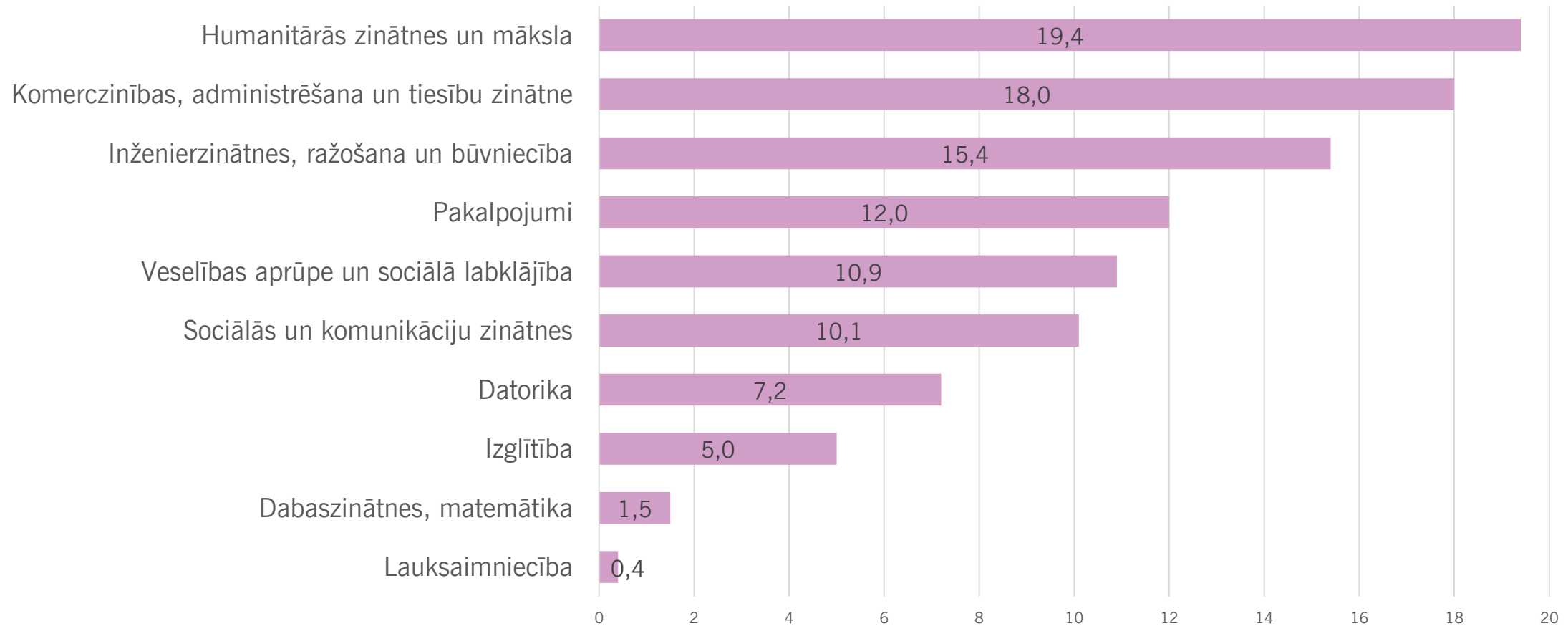
- Atbilstoši 2022. gada datiem studējošo proporcija, kas akadēmiskās mobilitātes ietvaros īslaicīgi studējuši ārvalstīs ir 8%
- Galvenokārt izmantojot Erasmus+ ietvaru, starptautiskajā studiju mobilitātē aktīvāk iesaistījušās sievietes
- Bakalaura programmās studējošie ārvalstu studiju iespējas izmantojuši biežāk nekā studējošie cita līmeņa programmās
- Biežāk nekā iepriekš īstermiņa ārvalstu studijās iesaistījušies inženierzinātņu, ražošanas un būvniecības jomas studenti
- Tāpat kā iepriekš aktīvi bijuši komerczinību, administrēšanas un tiesību zinātnes, kā arī humanitāro un mākslas zinātņu jomās studējošie
- Vairāk nekā trīs ceturtdaļām studējošo ārvalstīs iegūtie kredītpunkti ir atzīti Latvijas augstskolās, kas ir līdzīgs rādītājs salīdzinājumā ar iepriekšējo Eurostudent posmu

Studiju pieredze ārzemēs

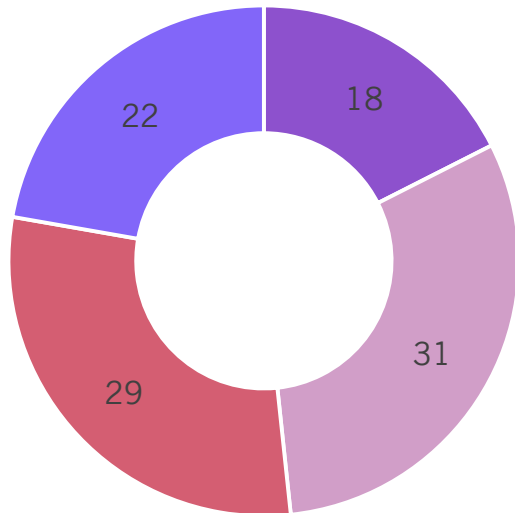
Bāze: respondenti ar studiju pieredzi ārzemēs

Studiju pieredze ārzemēs atkarībā no izglītības jomas

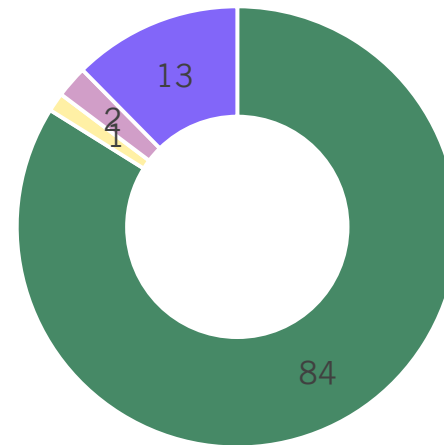

Bāze: respondenti ar studiju pieredzi ārzemēs

Studiju pieredze ārzemēs: vecuma grupas un finansējuma avoti

- 21 gads un jaunāki
- 22 līdz 24 pilni gadi
- 25 līdz 29 pilni gadi
- 30 gadi un vecāki

- Erasmus+
- (ES valstu valdības stipendijas, piem., Čehijas vai Itālijas valdības stipendijas studijām un pētniecībai)
- Cita programma (citas valsts/ reģiona programma, piem., Nordplus vai Izraēlas valdības stipendija)
- Neatkarīgi organizēta apmācība ārpus jebkādas studiju programmas ietvariem

Bāze: respondenti ar studiju pieredzi ārzemēs

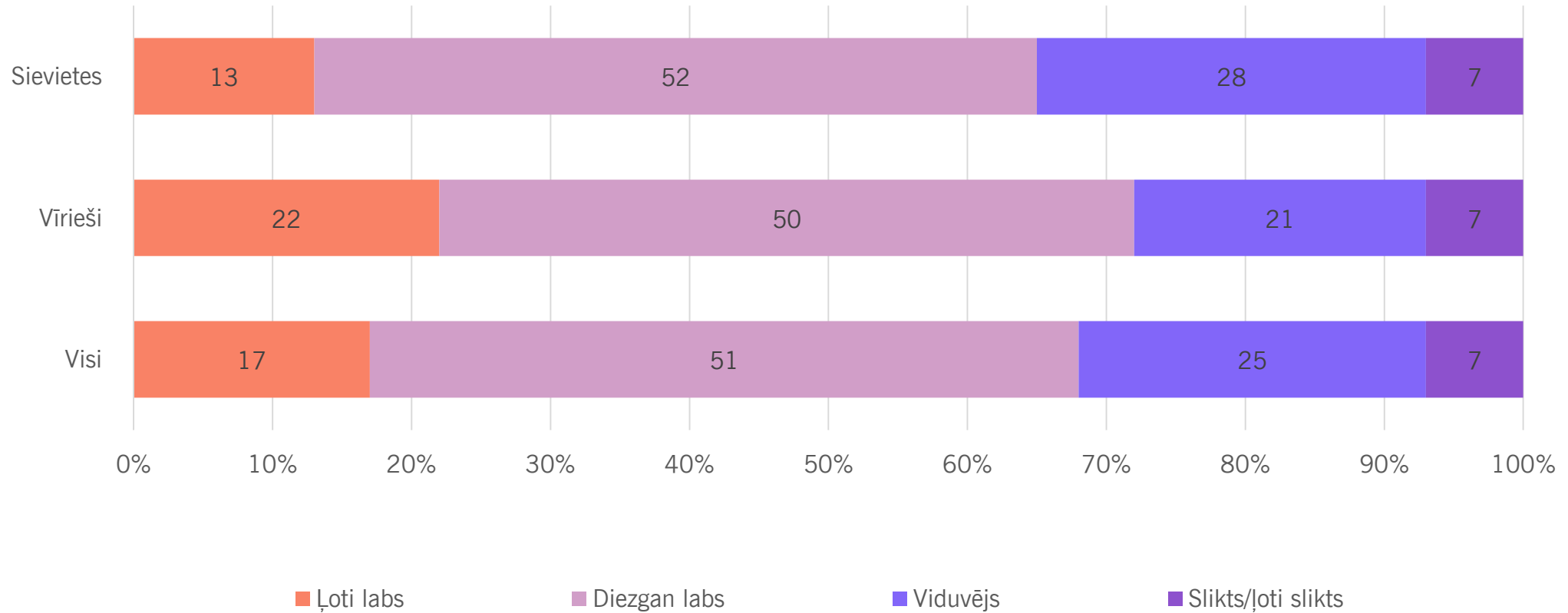
Studējošo veselība

Veselības stāvokļa raksturojums

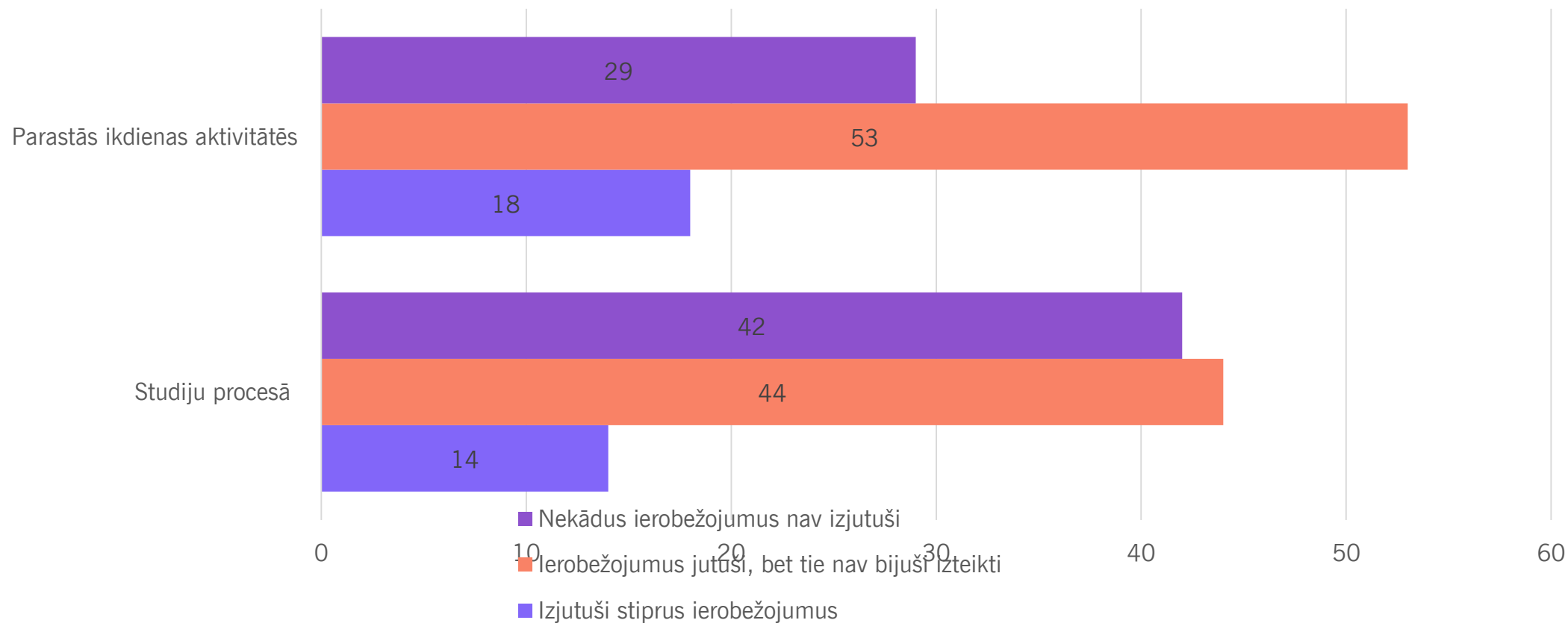
- Raksturojot vispārējo veselības stāvokli, lielākā daļa studentu savu veselību vērtē kā diezgan labu vai pat ļoti labu
- Vīrieši salīdzinājumā ar sievietēm savu veselības stāvokli raksturo kā labāku
- Tomēr daļa respondentu norāda, ka viņiem ir kādi ilgstoši veselības traucējumi vai invaliditāte
- Gandrīz trešā daļa studentu, kuriem ir bijuši kādi veselības traucējumi, to dēļ neizjūt nekādus ierobežojumus parastās ikdienas aktivitātēs, bet vēl lielāks skaits — 42% norāda, ka to dēļ neizjūt ierobežojumus arī studiju procesā
- Atbilstoši Pasaules Veselības organizācijas labklājības indeksa 5 (PVO-5) testam, aptuveni puse studenti pakļauti depresijas riska faktoram

Vispārējā veselības stāvokļa pašnovērtējums

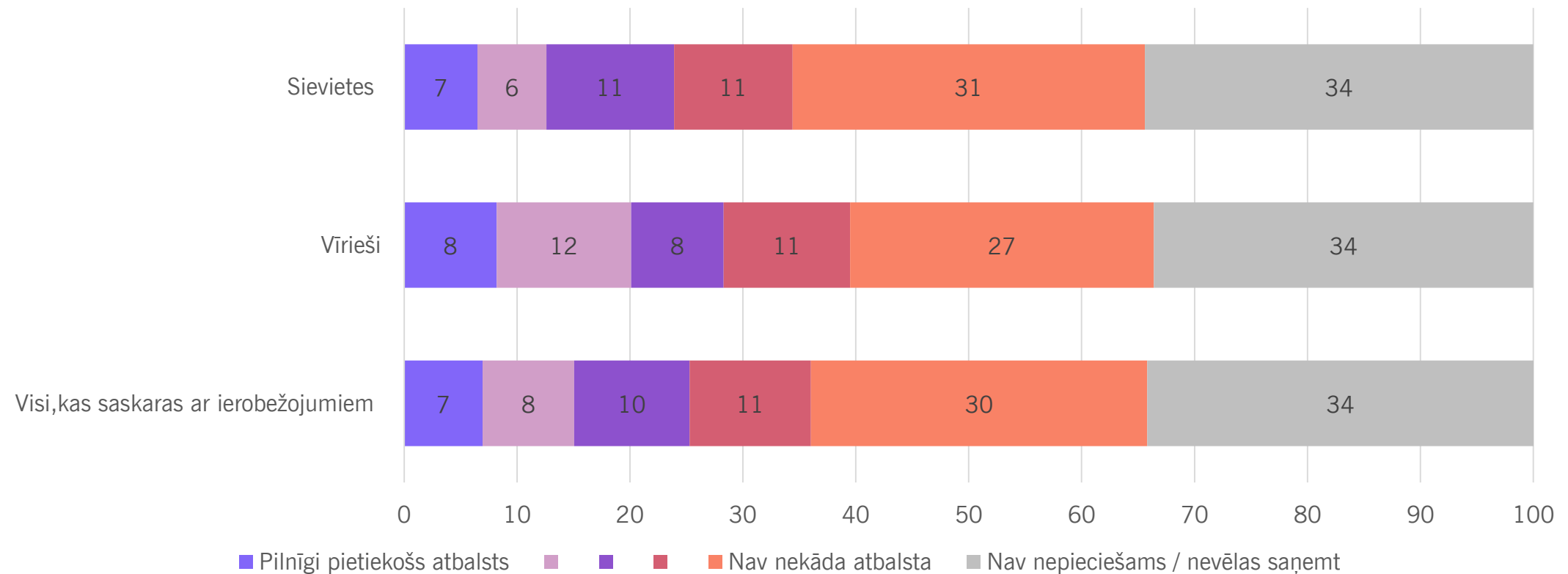
Bāze: visi respondenti

Ierobežojumi veselības stāvokļa dēļ

Bāze: visi respondenti

Sabiedriskā un institucionālā atbalsta novērtējums

Bāze: respondenti, kas saskaras ar ierobežojumiem

Studējošo mentālā veselība

- Biežāk depresijas riskiem pakļautas
 - sievietes
 - gados jaunākie studenti
 - augstākā intensitātē studējošie
 - studenti ar finansiālām grūtībām un dažāda rakstura veselības traucējumiem
- Pastāv cieša saistība starp Covid-19 pandēmijas izraisīto sociālo izolāciju un depresijas riskiem. Nozīmīgāka ietekme ir izolētībai no kursa biedriem un draugiem, nekā izolētībai no ģimenes un citiem cilvēkiem.

Paldies par uzmanību!

